REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimit.
INSERATE
se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele
BIROURI de ANUNȚURI:
în Viena: la N. Dukes Nachf. Nux. Augenfeld & Emeric Lesner. Heinrich Schalek. A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. în Budapesta: la A. V. Goldberger. Ekstein Bernat. Iuliu Leopold (VII Erzsébet-korut).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seria garmond pe o colónă 10 bani pentru o publicare. — Publicări mai dese după tarifă și învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o seria 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

(Numĕr de Dumineca 4).

„GAZETA“ iese în fiăcare ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe șése luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de *Dumineca* 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de *Dumineca* 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare. Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 20 cor., pe șése luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul în casă: Pe un an 24 cor., pe 6 luni 12 c., pe trei luni 6 corone. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele cât și insertiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 20.—Anul LXVI. **Brașov, Dumineca 26 Ianuarie (8 Februarie).** **1903.**

Alegere nouă de Episcop.

Sinodul eparchial electoral gr. or. al diecesei Aradului se va întruni din nou Joi în 30 Ianuarie v. (12 Februarie n.) 1903, pentru a alege Episcop.

Noua alegere, precum scim, trebue sĕ se facă, fiind-că alegerea din Iunie 1902 n'a primit aprobarea Maiestății Sale, cu alte cuvinte alesul de atuncĭ n'a fost întărit.

Că n'a fost aprobată alegerea de astă vară este un fapt, care trebue sĕ dea de gândit membrilor Sinodului, cât și diecesanilor și tuturor fiilor bisericei. Alegerile de Episcop se fac pe temeiul așeḑămintelor legale și a autonomiei bisericei. Decĭ orĭ de câte-orĭ se întêmplă ca votul legal al congreselor și sinódelor bisericescĭ sĕ nu afle aprobare la factorul cel mai înalt al puterii în stat, aceste așeḑăminte și acésta autonomie sufere o sguduire ce nu póte fi nicĭ-decum priinciósă, dér póte deveni chiar fórte periculósă bisericei.

Timpul de față numai favorabil nu ne este nouĕ Românilor. Asta o scim cu toții. De aceea în orĭ ce împrejurărĭ și pe orĭ-ce teren datorĭ suntem a lucra așa, ca printr'asta sĕ putem ajuta, ér nu sĕ stricăm causelor nóstre drepte și sfinte.

In biserică vedem, în astfel de vremurĭ amenințătóre și furtunóse, un razĕm și scut neprețuit pentru poporul nostru. Sĕ îngrijim a ni'l păstra neatins și în viitor, căcĭ dușmanii nu dorm, ci uneltesc pe față și pe ascuns sĕ ni'l răpéscă orĭ zădărnicéscă.

Sinodul eparchial al Aradului stă așadér din nou înaintea grelei probleme de a alege pe acela, care ca archipăstor chiemat și obligat va fi, înaintea lui Dumneḑeu și a ómenilor, sĕ conducă diecesa spre binele și prosperarea bisericei și a școlei române.

Credincioșii diecesei au lipsă de un archiereu, care sĕ le premérgă cu esemple și cu virtuțĭ nobile și frumóse, sĕ fie drept și cu blândețe față de toțĭ și sincer propovĕduitor al păcii si al bunei înțelegerĭ între ei; sufletul sĕu sĕ fie stăpânit nu de pofte deșerte, de falā și mărire, ci de adevĕrata iubire și bunăvoire către fii sĕi credincioșĭ fără cea mai mică deosebire.

Biserica are lipsă de un cârmaciŭ înțelept, devotat cu trup și suflet misiunei sale sfinte și plin de abnegare, de lăpĕdare de sine pentru binele și fericirea obștei.

Poporul are lipsă de un Archiereu, care sĕ nu uite nicĭ un minut, că a eșit din sînul lui, că turma, ce i-a fost dat de la provedință a-o conduce, este românéscă și că pe lângă cultivarea sentimentului ei religios, el mai are datoria a îngriji și de cultivarea sentimentului ei național, pe lângă lege e dator a-o învĕța sĕ țină cu tărie și cu credință neînfrântă și la limba și naționalitatea sa, fără de care nu pote progresa și nu se póte ferici în patria sa.

Nu este dér ușóră problema viitorului sinod electoral, avêndu-se în vedere mai ales cele ce s'au petrecut în diecesa Aradului de vr'o patru anĭ încóce.

Veḑut'am cu durere cum fii acestei diecese, amăgițĭ de intrigele unor egoiștĭ și ambițioșĭ, s'au desbinat în douĕ partide, vĕḑut'am cu câtă patimă și vehemență s'au pus în lucrare agitațiunile electorale și vedem mâhnițĭ, că și astăḑĭ încă spiritul de rĕsbunare stă sĕ sufóce orĭ-ce sentiment mai bun, mai drept și mai generos!

Nu voim a intra în amĕnunte. Ele sunt aḑĭ destul de bine cunoscute. Ne mirăm numai, că până acuma nu s'a petrecut ceea ce de mult trebuia sĕ se întêmple, ca cei de bună credință sĕ-șĭ dea mâna cu toții pentru a pune odată capĕt svêrcolirilor pătimașe, carĭ turbură pacea și liniștea diecesei.

Va fi însĕ fórte ușóră problema Sinodului electoral, cu tóte cele petrecute până acum, décă cei 60 de membri ai lui se vor reculege și ridicându-se peste orĭ-ce preocupațiunĭ personale și de interes de partid avênd în vedere numai și numai interesele cele marĭ ale bisericei și ale nemului, vor sĕvêrși alegerea de Episcop în bună înțelegere și cu tótă demnitatea, ce-o reclamă mai ales împrejurările de aḑĭ.

Aceste împrejurărĭ, amenințătóre cum sunt, ajung spre a-le arăta calea mântuitóre, pe care în unire trebue sĕ pășéscă ca sĕ salveze viitorul, ferind biserica națională de periculele ce-o amenință.

Fie ca dorința nóstră sĕ se împlinéscă și sub o înaltă inspirațiune Sinodul electoral de la Arad sĕ afle calea cea adevĕrată, pe care sĕ facă sĕ învingă în sînul sĕu iubirea asupra rĕsbunării!

Revista politică.

Procurorii unguréscĭ au avut mult de lucru sĕptĕmâna acésta. La Têrgu-Mureșului un proces de pressă contra a trei Sașĭ, la Clușiŭ alt proces contra unui ḑiar românesc din Sibiiu, la Nitra contra a trei Slovacĭ. La rênd vin acum alții tot din sînul naționalităților și góna acésta pare a nu mai avé sfîrșit. Ne ocupăm la alt loc al numĕrului nostru de aḑĭ cu aceste *procese de pressă* politice, arătând ce se face și cum se face cu aceia din sînul naționalităților, carĭ sunt luațĭ la ochĭ ca „agitatorĭ“ și ca pretinșĭ dușmanĭ ai statului. Aicĭ constatăm numai că góna și procesele acestea nu vor avé, nu pot sĕ aibă resultate bune pentru pacea și liniștea dintre diferitele popóre, carĭ compun statul.

*

In dieta ungară se continuă desbaterea asupra *proiectelor militare.* In ședința de la 6 Februarie a ținut contele Iuliu Andréssy un lung discurs, în care după-ce a polemisat cu oratorii din oposiție, a spus adevĕrurĭ, carĭ i-au usturat rĕu pe cei din stânga estremă. Cu mare aparat contele Andrassy a răsfrâns afirmările acelora, carĭ ḑic, că Maghiarii sunt despoiațĭ în armată de sentimentele și patriotismul lor maghiar, fiind că limba maghiară ar fi desconsiderată în armata comună. Legea de la 1868, legea naționalităților, spune clar, — ḑice contele — că limba maghiară e limba statului în Ungaria Legea acésta însĕ nu se póte aplica și la instituțiile comune, cum e armata. A voi sĕ se aplice legea acesta și în armată, ar însemna desființarea încetul cu încetul a afacerilor comune. Nicĭ odată acésta nu s'a promis (Mare sgomot în stânga estremă *Ratkay* Laszlo: Un conte maghiar vorbesce așa despre limba maghiară! Sĕ-țĭ fie rușine, sĕ tacĭ d-le conte! Am da afară pe deputatul naționalist care ar vorbi astfel!) D-l Bela Komjathy — urmeză contele Andrássy — a ḑis, că e o slugărnicie a urma porunca regelui, ca limba germană sĕ fie limbă de serviciu în armată. Eu afirm contrarul, și ḑic, că fiecare cetățén e dator a respecta porunca regelui, fiind că ea nu este ilegală. Recunosc, că regele ar fi putut dispune ca limba maghiară sĕ fie limba armatei: dér decă n'a făcut'o acésta, e pentru că a avut în vedere scopurĭ curat militare, n'a voit ca armata sĕ devină un *turn babilonic* (*Rigo* F: Du-te la

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Rĕsbóiele lui Ștefan-cel-mare.

După istoricii polonĭ Dlugoss și Cromer.

De **Nic. Densușianu.**

— Urmare. —

VI.

Rĕsboiul Regelui Ion Albert din Polonia cu Ștefan cel Mare, Voivodul Moldovei. — Luptele din codrul Bucovinei, de la Sepnițĭ și Zarnovețĭ.
(An. 1497—1498.[1])

„Regele Poloniei *Ioan Albert*, un om doritor de glorie, și care voia a-șĭ estinde tot-odată și auctoritatea sa, îșĭ alesese de inimicĭ cu deosebire pe Turcĭ, dușmanii cei mai înfricoșațĭ ai creștinilor.... In public însĕ se rĕspândise faima, și care alt-cum se și credea, că resbelul cu Turcii este un simplu pretext, ca sĕ înșele pe *Ștefan Voivodul*, și se supună *Moldova*. Dér ca sĕ nu aibă aparența, că dênsul atacă fără nicĭ o causă pe un inimic așa de puternic, se îngriji prin ómenĭ pușĭ în secret, ca sĕ i-se trimită scirĭ din Podolia, că Turcii vin cu rĕsboiŭ asupra Moldovei și a Podoliei, un lucru ce se părea de credut naturei celei neliniștite a Polonilor. După-ce regele Ion Albert făcù astfel pregătirĭ de rĕsboiŭ fórte marĭ, dênsul cerù de la Conrad, ducele Masoviei, ca după jurămêntul de vasalitate, ce i-l depusese, sĕ-i trimită trupe în ajutoriŭ.... dênsul mai chemà la rĕsboiŭ pe Alexandru, ducele Litvaniei, și pe Ion Tifen, magistrul Cavalerilor teutonĭ... în conformitate cu tractatele de alianță, ce le aveau; de asemenea dete ordin, ca întrégă nobilimea regatu'ui sĕ fie gata de rĕsboiŭ în luna lui Maiŭ, avênd sĕ se concentreze la Leopole. In fine regele trimise legațĭ și la *Ștefan Voivodul Moldovei*, sĕ-l învite și pe dênsul ca sĕ iee parte comună cu Polonii la resbelul cel sfânt asupra barbarilor, atât pe basa tractatelor de alianță, ce le aveau, cât și făcêndu-l sĕ spereze, că va puté recuceri *Chilia* și *Cetatea-Albă.* Apoi regele Ion Albert, însoțit de fratele sĕu Sigismund și de pedestrimea mercenară, plecà încă de timpuriu, și se opri cât-va timp la Premisl, până se vor aduna trupele. Aci veni la dênsul Creslau Curosvanciŭ, cancelarul Poloniei, care în timpul acesta fusese numit episcop al Vladislaviei. Acesta în numele sĕu și al cardinalului Frideric, archiepiscop al Cracoviei, și fiu al regelui Casimir III, sfătui pe regele Ion Albert, ca sĕ renunțe la rĕsboiul acesta. Insĕ regele, după ce mustrà cu asprime pe fostul sĕu cancelariŭ, îl dimise, dicêndu-i, sĕ fie preot pentru bisericĭ, dér sĕ nu pórte grija rĕsboiului; că dênsul (regele) îșĭ va arunca de pe sine și cămașa în foc, décă ar sci, că ea are cunoscință de planurile sale. De aicĭ s'au născut, sĕu cel puțin prin faptul acesta s'au confirmat cuvintele ómenilor, carĭ sub formă de faimă, adevĕrată orĭ neadevĕrată, se rĕspândise până în ḑilele nóstre, că regele a început espedițiunea acésta după sfatul lui Callimach, ca prin greutățile rĕsboiului și póte chiar prin o înfrângere eventuală, sĕ mai deprime în cât-va spiritul cel feroce și nesupus al nobilimii polone, care desprețuia tóte drepturile divine și umane. Er solii, pe carĭ 'i trimise în Moldova, 'i aduseră înapoi scirea: că Ștefan Voivodul încă doresce fórte mult acest rĕsboiŭ în contra barbarilor turcĭ, carĭ sunt inimicii comunĭ ai tuturor creștinilor, și în particular ai sĕi, din care causă dênsul nu va lipsi, ca sĕ ajute óstea polonă cu provisiunile de carĭ va avé trebuință, ba dênsul îșĭ va uni chiar trupele sale cu ale Poloniei, *când regele va ajunge la frontiera dușmanilor și la Dunăre,* deóre-ce dênsul crede, că nu este bine, ca sĕ iee o atitudine ostilă încă mai dinainte, ca nu cumva prin acésta sĕ provóce asupra sa, încă înainte de timp, pe *Turcĭ* și pe *Muntenĭ*, carĭ sunt aliațĭ cu dênșii. Décă întru adevĕr Ștefan așa simția, orĭ că dênsul, sub acest pretext, voia numai sĕ fie precaut, ca sĕ nu fie înșelat de rege, nu se póte sci cu siguranță. De altmintrelea Ștefan încă presimțise, parte din svonul public, parte din scrisorile și de la solii, ce-i trimetea la dênsul nobilimea unguréscă, că regele Poloniei merge cu oștirea sa asupra dênsului, ca sĕ-l alunge din domnie și sĕ pună pe tronul Moldovei pe fratele sĕu *Sigismund*, după cum se înțelesese în secret amêndoi frații la Lublin....

„In urma acestor scirĭ, Ștefan urmăria cu tótă atențiunea ce fel de hotărîrĭ ia regele Ion Albert. Și când dênsul vĕdù, că regele după revista, ce o ținuse peste trupele concentrate la Leopole, și după ce se puse în mișcare cu óstea sa, nu ia direcțiunea spre *Camenețĭ*, pe unde era drumul cel mai scurt către *Chilia*, *Cetatea-Albă* și spre teritoriul turcesc, ci se abate spre ținutul *Pocuției*, atuncĭ începù a-se îngriji și mai mult și trimise pe trei bărbațĭ fruntașĭ ai națiunii sale ca solĭ, sĕ se informeze de la regele Poloniei, *décă dênsul vine către Moldova, ca amic orĭ ca inimic*; că décă regele a luat hotărîrea

[1]) După Cromeri, Polonia siue de origine et rebus gestis Polonorum. Ed. 1589, p. 440 seqq.

Viena! Noi suntem Maghiarĭ. — Contele Iuliu *Andrássy*: Mergețĭ d-vóstrĕ atuncĭ cel puțin a-șĭ putè sĕ vorbescĭ. — *Szotmáry* M.: Impĕratul e aicĭ, de aceea vorbesce așa). Oratorul continuă a combate și alte pretensiunĭ estreme șoviniste și încheie în mijlocul unui mare sgomot, ce l'au produs cuvintele lui în tabĕra kossuthiștilor.

Ședința de erĭ a camerei a fost încă și mai sgomotósă, decât cea de alaltăerĭ. Oposiția a atacat vehement pe contele Andrassy Gyula pentru vorbirea lui de alaltăerĭ. După aceea s'a produs o mare cértă între *Ugron* și *Fejérváry*, așa că sgomotul și larma era atât de mare, încât ședința a trebuit sĕ se întrerupă în două rĕndurĭ. Se scie, că Ugron provocase încă mai de mult pe Fejérvary la duel, dér Fejervary n'a vrut sĕ se bată cu Ugron. Din pricina acésta și de atuncĭ au mare ură unul contra altuia.

*

In urma obstrucțiunei, ce o fac partidele din oposiție contra proiectelor militare, *situațiunea parlamentară ungară* e critică. Diarul vienes „N. W. Tageblatt“ constată, că guvernul a ajuns într'o mare încurcătură în fața atitudinei intransigente a oposiției. Desbaterea proiectelor militare póte sĕ dureze până la Pascĭ, ceea-ce ar avè ca urmare amânarea recrutărilor din ést an. Mai mult, espirând provisoriul budgetar, guvernul va trebui sĕ céră după Pascĭ un nou provisoriu, așa că numai prin luna Maiŭ ar veni la rĕnd desbaterea budgetului — ceea-ce nu s'a mai întêmplat până acum în Ungaria. Unde rĕmâne apoi desbaterea proiectelor pactului, — àsta e o întrebare despre care nicĭ nu se pte vorbi.

*

In timpul din urmă se vorbesce prin diarele din strĕinătate despre *pregătirĭ de rĕsboiŭ* în vederea mișcării revoluționare din Peninsula-balcanică și a evenimentelor, ce se asigură, că se vor petrece acolo cu începutul primăverii. Se dice, că Turcia ia pe-o scară întinsă tóte mĕsurile de a fi gata pentru orĭ-ce moment. Așa și Bulgaria și Serbia. O scire mai nouă din Varșovia spune, că de câte-va dile s'a rĕspândit vestea, că armata ruséscă se va mobilisa. Sigur însĕ nu se scie nimic, dér fapt este, că ofițerii din reserva armatei rusescĭ au primit ordin confidențial, sĕ fie gata și eventual sĕ între în activitate. Direcțiunile căilor ferate au fost însciințate sĕ organiseze stațiunĭ telegrafice de castre.

Intr'aceea bandele bulgare din Macedonia rĕsar adĭ icĭ, mâne colo, dând piept cu trupele turcescĭ.

Procese de pressă fără sfîrșit.

Fie-care țéră îșĭ are legile sale fundamentale, carĭ la olaltă se numesc constituția țeriĭ.

Ceea-ce este în legea creștinéscă evanghelia, aceea se dice că este într'un stat constituția. Póte nu e tocmai potrivită asemĕnarea, fiind-că evanghelia e un lucru dumnedeesc, care s'a dat popórelor spre mântuirea lor și nu se mai póte schimba, pe când constituția este lucru omenesc, care la anumite împrejurărĭ se póte *revisui*, cum se dice, adecă se póte și schimba.

Și cine sunt chemațĭ sĕ veghieze, ca constituția sĕ fie observată și urmată în tocmai?

Păzitoriĭ constituției sunt bărbațiĭ, carĭ stau la cârma țĕriĭ împreună cu capul statului în țĕrile monarchice, séu împreună cu președintele ales al țĕriĭ, în statele republicane.

In legile acelea fundamentale, carĭ pórtă numele de *constituție*, sunt scrise multe lucrurĭ frumóse, de carĭ ómeniĭ odinióră erau lipsițĭ, și pentru carĭ s'au vĕrsat șiróie de sânge în numĕróse rĕsbóie, până le-au dobîndit.

Aceste lucrurĭ frumóse se refer mai tóte la *libertate*.

Ce este libertatea?

Libertatea este starea aceea a omului, când el se bucură de drepturile cu carĭ l'a înzestrat Dumnedeu, fără ca acelea drepturĭ sĕ fie restrînse de alțiĭ.

Pe timpul iobăgiei, de pildă, mai toțĭ Româniĭ erau supușĭ domnilor de pămênt carĭ erau stăpânĭ pe brațele lor și pe sudorile lor crunte cu carĭ muncind îngrășau pămêntul domnului. Românul nu era liber nicĭ de a se muta dela un loc la altul, ci era lipit, după cum erau legile de atuncĭ — era lipit de glie.

Cătușile iobăgiei însĕ s'au frânt și libertatea omului s'a proclamat.

In constituțiile țĕrilor s'a înscris acéstă libertate cu litere de aur.

Dér nu e de ajuns sĕ fie omul liber în sensul acesta, adecă sĕ nu mai fie silit a muncì cu brațele sale pentru altul.

Omul setos de libertate cere, ca sĕ aibă și libertatea gândirei și sĕ fie liber a spune ceea-ce gândesce și cu cuvêntul, fără ca sĕ fie supĕrat de cineva.

Étă dér pe langă libertatea personală alte două libertățĭ: libertatea *gândirei* și libertatea *cuvêntului*, carĭ tóte sunt înscrise în constituțiile diferitelor state.

Dér omul, când cuvêntéză, de sigur, că nu cuvêntéză numai când e singur, ci cuvêntéză ca sĕ-l audă și alțiĭ, va sĕ dică când se află într'o adunare óre-care.

Cu libertatea cuvêntului este așa-dér în strînsă legătură și libertatea *întrunirilor*, adecă sĕ fie liberĭ ómeniĭ a-se întruni, a se aduna și a-șĭ comunica prin cuvênt uniĭ altora ceea-ce gândesc.

Libertatea acésta încă e înscrisă în constituție.

Dér omul îșĭ póte esprima gândirea nu numai cu cuvêntul, ci o póte esprima și cu condeiul.

Étă-ne dér, că am ajuns la un nou soiŭ de libertate, care se numesce libertatea tiparului, séu *libertatea presei.*

Libertatea presei este de asemenea înscrisă în constituția diferitelor state.

Este și la noi constituție și în constituția acésta este înscrisă și libertatea presei.

Avem așa-dér presă séu cu alte cuvinte avem diare unde ne scriem și noi păsurile, durerile și bucuriile.

Din pĕcate însĕ, în timpurile acestea grele mai numai de durerĭ putem scrie și de bucuriĭ forte puțin.

Ce se întêmplă însĕ?

Se întêmplă, că ceea-ce se scrie prin foile naționalităților, adeseorĭ nu e pe placul șoviniștilor.

Și atuncĭ vine procurorul și trage la judecată pe scriitor și apoi tribunalul îl pedepsesce cu temniță și îl globesce cu banĭ.

In sĕptĕmâna trecută au fost dóuĕ judecățĭ de acestea, una la Têrgu-Mureșului și cealaltă la Clușiŭ.

La Têrgu-Mureșului au fost dațĭ în judecată trei Sașĭ, anume: profesorul Korodi, care e și deputat în dieta din Budapesta, apoi advocațiĭ Dr. Orendi și Dr. Liess. Toțĭ trei erau acusațĭ, că prin nisce articole publicate în „Kronstädter Zeitung“ ar fi ațîțat la ură contra Maghiarilor. Curtea cu jurațĭ i-a declarat pe toțĭ vinovațĭ și tribunalul li-a dat la toțĭ trei câte o pedépsă. Korodi a fost condamnat la un an închisóre și 2000 coróne amendă, ér ceilalțĭ doi la câte o jumĕtate de an închisóre și câte 1000 coróne amendă.

Procesul dela Clușiŭ s'a ținut Joi și Vinerĭ. Acusat era Gheorghe Mohan, fost redactor la „Tribuna“ din Sibiiu, și trebuia sĕ rĕspundă pentru 9 articole publicate în acel diar.

Curtea cu jurațĭ l'a găsit vinovat pe Mohan și l'a osândit la *cincĭ-spre-dece lunĭ închisóre și unspre-dece mii coróne amendă*, precum și la purtarea cheltuelilor. Mohan nicĭ n'a mai fost lăsat sĕ plece acasă, ci l'au băgat de-adreptul în temniță.

Asemenea procese li s'au făcut și câtor-va Slovacĭ la curtea cu jurațĭ din Nitra, apoi mai cetim, că 'i se face proces și diarului sêrbesc „Branik“. Tot pe tema pretinsei „ațîțăriĭ la ură contra națiunei maghiare“ este dat în judecată și redactorul nostru de către procurorul de pe lângă tribunalul din T.-Mureșului.

Étă de ce am pus acestui articol titlul: „Procese fără sfîrșit“.

Décă însĕ asemenea procese vor contribui la promovarea bunei înțelegerĭ între naționalitățĭ, firesce, e altă întrebare.

Procesele de presă, ce s'au pus la cale contra diarelor naționaliste nemaghiare, au atras și atențiunea pressei străine. Din Viena se telegrafézǎ, că diarul „*Zeit*“, critică cu vioiciune continuele procese politice, carĭ se fac în Ungaria contra Germanilor, Românilor, Sêrbilor și Slovacilor. „Mâne continuă diarul, începe la Clușiŭ judecarea a trei procese contra diarului românesc „*Tribuna*“. Peste câteva dile se va judeca procesul „*Gazetei Transilvaniei*“ Vor veni apoi procesele contra diarelor sêrbescĭ“. — „*Zeit*“ adaugă: „Acest sistem este forte rĕu și nu va înfrâna mișcarea naționalităților. Din contră, el va face și mai acută mișcarea“.

Convocarea sinodului electoral al diecesei Aradului.

Deputaților Sinodului eparchiei Aradului li-s'a trimis următórea învitare:

Mult Onorate Domnule!

Din rescriptul Escelenței Sale d-lui Ministru reg. ung. de culte și instrucțiune

---

sĕ facă rĕsboiŭ Turcilor, atuncĭ póte sĕ ajungă la hotarele turcescĭ pe o cale mult mai scurtă și mai ușóră; că în acest cas dênsul va ajuta armata polonă cu provisiunĭ, și-i va da trupe în ajutoriŭ, când regele va sosi la hotarele Turcilor; ér décă regele Poloniei vine cu rĕsboiŭ asupra sa, atuncĭ 'i face cunoscut, că-șĭ *va da totă silința, ca regelui sĕ-i pară rĕu de rĕsboiul ce l'a întreprins asupra Moldovei.* In urma acestei legațiunĭ superbe și amenințătóre, regele excitându-se, arestă în contra dreptului ginților pe legații Moldovenĭ și-i trimise, ca sĕ fie dețínuțĭ la Leopole.

„Apoi regele, ne mai așteptând ajutórele Litvanilor, ale cavalerilor teutonĭ din Prusia și ale Masovienilor, intrà în Moldova cu insemne de rĕsboiŭ, și lăsând orĭ-ce alte considerațiunĭ la o parte, dênsul doria cu deosebire sĕ ocupe partea interióră a Moldovei și *Sucéva*, capitala Țĕrei, credênd, că Moldovenii înspăimêntându-se de o armată așa mare, ér de altă parte sătui de domnia cea severă a lui Ștefan, și pe lângă aceea obicĭnuițĭ a-șĭ schimba adeseorĭ Domnii, se vor plecà numai decât în partea sa. Astfel regele Ion Albert sosì la Sucéva și după ce aflà, că garnisóna de aicĭ îi închisese porțile, dênsul puse castrele sale în fața cetății, le întări cu carele de transport, și începù sĕ asedieze fortăréța. Dér nu putù sĕ isprăvéscă nimic, cu tóte că avea o mulțime de trupe. Anume dênsul avea, după cum se spune, la vre-o 80,000 luptătorĭ în armată, afară de trupele de cantinierĭ, vivandierĭ, și slugile de la carĕ, carĭ încă erau în numĕr de 40.000 ómenĭ; ér carĕ de transport avea cam la 30.000

„Nu le lipsiau Polonilor nicĭ tunurile, dér orĭ câtă distrugere făceau ei cu tunurile aceste în zidurile cetății, Românii cu cea mai mare activitate reparau și refăceau în timpul nopții părțile stricate, cu bârne și cu lut. Astfel că asediarea cetății se prelungea peste așteptare. Acum Ștefan, după ce-șĭ adună din ómenii sĕi o oștire, ce nu se putea disprețui, se hotărî sĕ mergă înaintea operațiunilor regelui. Insĕ dênsul *nicĭ de astă-dată nu voia sĕ ésă la loc deschis din desimile pădurilor*, ci infesta în continŭ din locurĭ ascunse armata regelui Poloniei, atacând pe cei ce mergeau, ca sĕ-șĭ adune nutreț; și dênsul făcea atacurile acestea cu deplină siguranță, fiind-că aștepta trupe și mai numeróse, nu numai din țéră, dér și de la *Ardeleni*, de la *Sĕcui*, de la *Muntenĭ*, *Băsărăbenĭ*, de la *Turcĭ* și de la *Tătarĭ*, pe carĭ 'i învitase sĕ-i dée ajutor, unora promițĕndu-le prădĭ însemnate, altora dându-le speranță că se vor supune lor, ér pe alții luându-i ca ostașĭ merecenarĭ. Tot-odată Ștefan se îngrijise, ca *Românii sĕ ocupe drumurile*, astfel ca ai noștri sĕ nu pótă primi provisiunĭ din Rusia și din Podolia.

„Astfel Polonii înșelațĭ în speranța lor, că Moldovenii se vor desface de Ștefan, pe lângă aceea mai începênd sĕ simță și greutățile rĕsboiului, lipsa de bucate și de nutreț pentru o mulțime așa de mare de ómenĭ și de vite, de altă parte vedênd *că Moldovenii nu voiesc sĕ se dimită în luptă decisivă,* ei îșĭ pierdură curagiul și începură sĕ murmure asupra regelui. In același timp ei îșĭ mai aduceau aminte de nisce *semne sinistre* și *arătărĭ*, carĭ încă de la început prevestise, că rĕsboiul acesta va avè un sfîrșit nefericit. Anume se întêmplase, că 200 de boi, pe carĭ îi aduceau în urma oștirii, ce plecase din Leopole, au fost apucațĭ de un vêrtej neașteptat și risipițĭ în tóte părțile, încât nicĭ nu s'au mai putut strînge toțĭ; de altă parte calul cel alb și iubit al regelui, pe care-l aduceau de mână, când avù sĕ trécă peste un mic rîuleț poticni, cădù în unde și se înecà. Mai erau turburațĭ soldații Polonĭ și din causă, că nicĭ Litvanii, nicĭ Moldovenii nu le venise în ajutor, ér Tifen, magistrul Prusienilor, când ajunse la Leopole, bolnav cădù în pat, unde-șĭ dete și sfîrșitul.

„La tóte aceste se mai adăugea și împrejurarea, că însu-șĭ Ștefan Voivodul cerea pacea, folosindu-se spre scopul acesta de inițiativa și mediațiunea regelui Ladislau din Ungaria. Insĕ nu se scie cu siguranță, décă dênsul făcea propunerile aceste de pace în mod sincer, orĭ numai se fățăria, ca sĕ amâne pe ai noștri până îșĭ va strînge trupele sale și sĕ-i abată de a face asalt asupra Sucevei, despre care se audise, că se află într'o situațiune estremă. Intru adevĕr regele Ungariei trimise o legațiune la regele Poloniei, prin care îl sfătuia și-i cerea, sĕ lase în pace pe Ștefan Voivodul, ca nu cum-va dênsul, vĕdênd că nu se mai póte susținè, sĕ céră ajutorul Turcilor, sĕ-șĭ unéscă trupele sale cu ale Sultanului și sĕ contribue astfel la mărirea puterii turcescĭ. Regele Ion Albert vĕdênd starea, în care se aflau lucrurile, și pe lângă aceea mai îmbolnăvindu-se și dênsul de frigurĭ, se înduplecà ușor, ca sĕ asculte de sfaturile legaților ungurescĭ. Și fiind-că în privința condițiunilor de pace, ambele părțĭ nu se puteau înțelege, așa se încheià de-ocamdată numai un armistițiŭ, rĕmânênd ca în timpul acesta, după-ce se vor mai calma spiritele, sĕ tracteze și despre pace. Apoi îndată ce se publicà încheierea armistițiului, asediul fù ridicat, fiind-că așa se stabilise; tot-odată sĕ aduse la cunoscința publică și diua de plecare.

publică de datul 17 Decemvrie n. 1902 Nr. 4485 pres., comunicat cu literele Inalt Preasfinţitul domn Archiepiscop şi Mitropolit Ioan Meţianu, luând act, că Maiestatea Sa ces. şi apostolică reg. prin altissima resoluţiune datată din Viena în 15 Decemvrie n. 1902 n'a aflat de bine a confirma alegerea vicarului episcopesc, a protosincelului Vasilie Mangra de episcop al Aradului, efeptuită la 30 Maiŭ (12 Iun.) 1902, acest Consistor, — în virtutea disposiţiilor din § ii 89, 90 şi 98 aĭ statutului organic, după avuta conţelegere cu Consistoriul greco-oriental român din Oradea-Mare şi cu învoirea Inalt Preasfinţitului domn Archiepiscop şi mitropolit al nostru Ioan Meţianu, — pentru efeptuirea alegerii episcopului diecesan, convócă prin acésta sinodul eparchial estra-ordinar la biserica catedrală din Arad, pe diua Sfinţilor Trei Ierarchĭ, adecă pe Joi, *30 Ian.* (*12 Febr.*) *a. c. la órele 9 înainte de amiadĭ*, observând, că deschiderii sinodului, conform § ului 100 din statutul-organic, îi va premerge privegherea, ţinêndă după tipicul Rusaliilor, Mercurĭ în 29 Ianuarie (11 Februarie) a. c., séra la 6 óre, ér în diua deschiderii sinodului sf. liturgie cu chemarea Duhului Sfânt.

Notificându-ţĭ acésta, eştĭ poftit a lua parte ca deputat la actul însemnat, ce ne stă înainte.

Arad, la 18/31 Ianuarie, 1903.

Consistorul eparchial gr. or. român din Arad:

Ioan I. Pap,
protosincel.

Diua de 24 Ianuarie v.

Aniversarea a 44-a a *Unirei Principatelor române* (21 Ianuarie v. 1859) s'a serbat erĭ, Vinerĭ, în tótă România, ca o di de sěrbătóre naţională, cum este declarată chiar prin lege.

Pentru-ca şi cei mai tinerĭ sě cunóscă mai deaprópe însemnătatea acestei marĭ dile, lăsăm sě urmeze aicĭ o descriere a alegerei de domnitor, întêmplată în Moldova şi Muntenia acum patru-decĭ şi patru de anĭ:

Nicĭ unul dintre principatele române n'avea Domnitor la începutul anului 1859. Adunările naţionale au fost decĭ convocate, pentru-ca sě facă alegerea.

Intâiŭ s'a întrunit adunarea naţională a *Moldovei* la *5 Ianuarie v.* în capitala ţěrii, în *Iaşĭ*. Membrii adunării erau divisaţĭ în partide. Cei mai mulţĭ, aşa numiţii progresiştĭ, erau pentru alegerea lui *C. Negri*, un bărbat cu largĭ vederĭ, desinteresat şi devotat cu tótă inima binelui public. Avea sorţĭ de isbândă şi *Vasilie Alexandri*, bardul naţiunii române, dér îşĭ trecuse voturile în favórea lui *Negri*, pe care 'l stima fórte mult. Acelaşĭ lucru l'au făcut şi *Teţcan* şi *Lascar Rosetti*, alţĭ doi candidaţĭ. Şansele de a fi ales le avea decĭ *C. Negri*.

Trei-decĭ şi doi de deputaţĭ s'au întrunit în preséra alegerii în conferenţă particulară, pentru a lua hotărîre finală asupra alegerii lui *Negri*, sub cuvênt, că: *„nu vor vota pentru unul care vrea împroprietărirea ţěranilor“*. Atuncĭ se sculà *M. Cogălniceanu* şi dise: „décă e pe aşa, nicĭ eu nu-mĭ dau votul pentru cei ce a doua di m'ar trimite la ocnă, căcĭ sě sciţĭ, eu încă am fost şi sunt *pentru îmbunětăţirea sorţii ţěranului*“. După lungĭ şi înfocate desbaterĭ, deputaţii ajunseră în fine la înţelegere perfectă, proclamând de candidat pe unul care nicĭ nu era în combinaţie, pe colonelul *Alexandru Cuza*, om fórte onest, inteligent, cu totul desinteresat, dér indiferent şi nepronunţat în cele politice. La órele 2 după miedul nopţii s'a terminat conferenţa cu resultatul acesta.

Diua alegerii era o di de Duminecă. Adunarea s'a deschis prin cetirea repăşirii de la candidatură a lui *M. Cogălniceanu*, care asemenea era luat în combinaţie, şi lucrul acesta a făcut mare sensaţie. Au urmat rînd pe rînd alţii, carĭ toţĭ s'au lăpădat de candidatută. Candidatura lui *Grig. Sturdza*, care nu şĭ-a retras'o, a fost combătută în mod energic şi violent. S'a cetit apoi o petiţie a poporului din Moldova, care în anul premergětor se constituise în adunare consultativă şi s'a primit în unanimitate.

Urcà acum *Cogălniceanu* tribuna şi ţine un discurs patriotic, acoperit de prelungite aplause. *Cogălniceanu* cetesce regulamentul camerei, instrucţiile referitóre la alegerea de domnitor, pledéză pentru votul pe faţă, ca rěspuns celor ce'l voiau în secret, şi cu acestea s'a terminat şedinţa. Alegerea domnitorului a rěmas pe diua următóre.

Lunĭ, în diua alegerii, camera era îndesată. Presenţĭ erau deputaţĭ, dame, ómenĭ din popor, consulii puterilor streine, — afară de al Austriei.

Cogălniceanu rostesce un nou discurs, îndemnând deputaţii sě fie *uniţĭ în cugete şi simţirĭ*, şi în urmă se supuseră jurămêntului toţĭ deputaţii, unul câte unul. Cu cuvintele pe buze: *„jur şi Dumnedeu sě-mĭ fie ajutor“* păşiră toţĭ la urnă. Intâiŭ *V. Alexandri* (după alfabet), care strigà din tóte puterile: *„Votez şi subscriu pentru colonelul Alexandru Cuza“*. Astfel votară şi ceilalţĭ toţĭ, aşa că *Alexandru Cuza* a întrunit *totalitatea voturilor*.

Metropolitul ţěrii implorà binecuvêntarea lui Dumnedeu asupra alesului şi subscrise actul de alegere. Camera proclamà de ales domn al Moldovei pe *Alexandru Cuza*, care imediat urcà tribuna, pune jurămêntul şi primesce actul adunării electorale şi binecuvêntarea din mâna Metropolitului.

Cogălniceanu păşesce acum în faţa noului domnitor şi-i ţine un discurs de felicitare, cu aşa entusiasm şi cu atâta foc, încât toţĭ ochii au început sě lăcrěmeze, chiar şi a doi diplomaţĭ streinĭ: Place şi Termen. Numai noul domnitor stătea nemişcat ca o statuă. Camera a isbucnit în: *„trăiséscă Cogălniceanu şi trăiéscă domnitorul“*, şi între aceste sgomotóse strigărĭ de *„sě trăiéscă“*, domnitorul trecù în sala tronului pentru a primi felicitările.

O sută şi una salve de tunurĭ vestiră poporaţiunii din Iaşĭ, că domnitorul Moldovei este ales. Noul principe trecù acum oştirea în revistă, ér deputaţii se duseră la Panu, Sturdza şi Cogălniceanu sě-i felicite pentru înţelepciunea cu care au sciut aduce tréba acolo, ca ţéra sě nu aibă decât un candidat la tron, şi încă pe cel mai bun dintre toţĭ.

Étă acum vorbirea lui *Cogălniceanu*, rostită colonelului Alexandru Ioan Cuza, după alegerea sa de domn al Moldovei.

— „Măria Ta!

După o sută cincĭ-decĭ şi patru de anĭ de durerĭ, de umilirĭ şi degradaţie naţională, Moldova a întrat de nou în vechiul ei drept, consfinţit prin capitulaţiile sale, dreptul de a-şĭ alege pe capul sěu, pe Domnul.

Prin înălţarea Ta pe tronul lui Ştefan-cel-Mare, s'a înălţat însa-şĭ naţionalitatea română. Alegêndu-te pe Tine de cap al sěu, neamul nostru a voit sě împlinéscă o veche datorinţă către familia Tá, a voit sě-i rěsplătéscă sângele strămoşilor Těi, vĕrsat pentru libertăţile publice. Alegêndu-te pe Tine domn în ţéra nóstră, am voit sě arătăm lumii, că întréga ţéră doresce: om nou la legĭ nouě!

Măria Ta! Mare şi frumósă îţĭ este misiunea. Constituţia din 7 August însemnéză o epocă nouă şi Măria Ta eştĭ chemat sě o deschidĭ! Fi decĭ omul epocei! Fă, ca legea sě înlocuéscă arbitrajul. Fă, ca legea sě fie tare, ér tu, Măria Ta, ca domn, fi bun, blând, bun mai ales pentru aceia, pentru carĭ cei mai mulţĭ domnĭ din trecut au fost nepăsătorĭ séu rěi!

Nu uita, că cincĭ-decĭ de deputaţĭ numai te-am ales domn, dér ai sě stăpânescĭ peste douě milióne de ómenĭ. Fă dér, ca domnia Ta sě fie domnie de pace şi de dreptate. Impacă patimile şi urele dintre noi. Introdu de nou în mijlocul nostru strămoşésca frăţie.

Fi simplu, Măria Ta, fi domn, cetăţean. Urechea Ta sě fie deschisă pururea pentru adevěr şi închisă tot-déuna pentru minciună şi linguşire.

Porţĭ un frumos şi scump nume, numele lui Alexandru cel bun. Sě trăiescĭ dér mulţĭ anĭ, ca şi dênsul, şi sě facĭ, o Dómne, ca prin dreptatea Europei, prin desvoltarea instituţiilor nóstre, prin sentimentele tale patriotice, sě putem de nou ajunge acele timpurĭ glorióse ale naţiei nóstre, când Alexandru cel bun dicea ambasadorilor împěratului din Bizanţ, că: „România nu are alt ocrotitor, de cât pe Dumnedeu şi sabia sa.

„Sě trăescĭ Măria Ta!“

*

Intre împrejurărĭ tot asemenea înălţătóre de inimĭ s'a făcut alegerea de domn şi în *Muntenia*, trei sěptěmânĭ în urmă.

Alegerea s'a făcut şi aicĭ cu unanimitate de voturĭ şi a provocat mare entusiasm şi însufleţire.

Camera, convocată la *Bucurescĭ* în scopul sě alégă pe domnitorul ţěrii, se deschisese la 22 Ianuarie şi atât în diua deschiderii, cât şi în diua următóre, luptele au fost înverşunate între partide, pe tema alegerei. Fie-care partid îşĭ avea interesele sale şi candidatul sěu.

In şedinţa de la *24 Ianuarie*, s'a cerut imediat după cetirea apelului nominal, ca adunarea sě ţină şedinţă secretă. Cererea s'a admis şi adunarea, cu presidentul ei şi cu părinţii episcopĭ, s'a retras în altă sală, unde s'a constituit în şedinţă secretă. Aci a cerut cuvêntul *D. B. Boerescu* şi a rostit următorul discurs patriotic:

— „Pentru-ce suntem împărţiţĭ în douě câmpurĭ? Pentru-ce ne numim *noi* şi *voi*? Séu nu suntem toţĭ Românĭ? Séu nu avem toţĭ aceeaşĭ patrie? Séu nu suntem toţĭ fii de la aceeaşĭ mamă? De ce sě dicem tot *noi* şi *voi* şi sě nu dicem: *noi Românii*? Nu avem toţĭ aceeaşĭ iubire, nu avem aceleaşĭ sentimente pentru mama nóstră comună? Care este causa divisiunei nóstre, care este mĕrul de discordie dintre noi?

Acest měr de discordie sě nu-l ascundem.

El este *Domnia*!

Cine va fi domnul? fie-care are convingerile sale, fie-care îşĭ are simpatiile sale personale, fie-care crede, că ţéra va fi mai fericită, décă se va alege domn cutare séu cutare.

Dér discordia esistă, căcĭ nu toţĭ cugetă aşa. Din discordia asta se nasce discreditul camerei, discreditul nostru. Nimenĭ nu mai are încredere în noi. Anarchia nu e departe, ér inimicul e la porţile nóstre. Cum sě respingem anarchia? Cum sě oprim întrarea strěinilor?

Făcênd sě péră discordia, făcênd sě péră puntea, care ne desparte!

Noi declarăm, că nu avem nicĭ un candidat. D-vóstrě aveţĭ unul? Se póte. Insě nicĭ unul dintre noi nu a venit cu hotărîrea sě facă sě fie ales candidatul sěu cu orĭ-ce preţ. Toţĭ suntem Românĭ, şi nimenĭ nu voesce rěul ţěrii sale. Nime

---

„Insě Ştefan aflând, că regele Poloniei voesce a se întórce cu trupele sale către casă, pe altă cale, ér nu pe aceea, pe unde venise, fie că acéstă cale era mai scurtă către Polonia, fie că li-se părea Polonilor, că în părţile acelea se vor puté aprovisiona mai uşor, câmpurile nefiind atinse de devastărĭ, astfel Ştefan trimise solĭ şi făcù atent pe regele Poloniei, că dênsul va face mai bine, sě se întórcă înapoi cu oştirea sa pe aceeaşĭ cale, pe unde a venit; că drumul pe unde voesc sě se întórcă regele nu este aşa de bun ca cel din stânga; că acest drum, pe care a apucat regele, trece prin pădurĭ dese şi prin munţĭ prăpăstioşĭ, şi avênd potecĭ strimte, se teme, ca nu cumva ţěranii sěi, ómenĭ feroşĭ şi nesupuşĭ, carĭ numai cu greu se pot ţiné sub ascultare, sě le iésă înainte în strîmtorile munţilor şi sě le facă dificilă trecerea pe acolo. Insě regele Poloniei nu voi sě dée nicĭ un credĕmênt acestor avertismente, cugetând, că acest om astut şi necredincios, prin sfaturile ce i-le da, caută numai interesele sale şi ale ómenilor sěi, astfel ca locurile acelea sě rěmână neatinse de pagubele, ce le causéză rěsboiul. De aceea Polonii se duceau pe unde le plăcea, nicĭ o ordine, şi nicĭ nu se reţineau de a comite tâlhării şi jafurĭ asupra locuitorilor pe unde treceau. După un drum de patru dile sosiră apoi în codrul *Bucovina*, o pădure désă de fagĭ şi lată de 2 mile.[1]) Ea se numesce *Bucovina* după felul arborilor sěi şi are şi un drum îngust printre stâncĭ şi munţĭ prăpăstioşĭ. Şi fiind-că Polonilor li-se părea, că nu pot trece codrul acesta într'o singură di cu tóte trupele de aceea când ajunseră lângă pădure, regele puse trupele în castre. Apoi se dete ordin, ca mai întâiu sě trécă pădurea trupele din Polonia-mare cu bagajele lor, şi aceste trupe trecură fără nicĭ o împedecare.

„In diua a doua regele trimise înainte tunurile şi carěle, ér dênsul, cu corpul sěu de gardă venia în urmă, fiind transportat în trăsură, din causă că eră bolnav. După dênsul urmau trupele din Polonia-mică şi Ruşii, în disordine, nearmaţĭ şi fără grije ca în timp de pace. Ér céta din urmă era compusă din ostaşĭ mercenarĭ. Când trenul regal ajunse la mijlocul codrului, étă că se ivesc de-odată, din tóte părţile eşind din ascunsele lor, mulţime de ţěranĭ românĭ pedeştri, fac un asalt asupra trenului regal, rěstórnă carěle şi le jefuesc, apoi împing şi dau drumul arborilor, pe carĭ îi tăiase de la rědăcinĭ şi închid drumul astfel, că nicĭ trupele din urmă nu mai puteau merge înainte, nicĭ trupele dinainte nu se mai puteau întórce, ca sě dée ajutor celor din urmă. Ştefan Voivodul încă nu întârdia se apară pe neaşteptate cu trupe puternice de cavalerie şi pedestrime. Apoi cu strigărĭ oribile, ei începură sě atace corpul nostru din urmă de la spate şi de la ambele laturĭ. Trupele polone surprinse pe neaşteptate, ajunseră în disordine. Fie-care apucà ce e drept armele, şi fie-care se luptà pentru sine cu curagiŭ în contra puterii inimicului, însě fără însemne, fără conducětorĭ şi fără ordine, fiind-că nicĭ unul nu mai putea sě audă şi sě înţelégă pe celălalt din causa strigărilor, a sgomotului şi de sunetul armelor, un vuet, pe care pădurile, ce colcoteau până în depărtare, îl faceau sě fie şi mai îngrozitor. Inimicul aducênd astfel pe ai noştri într'un pericol estrem, 'i făcuse sě se retragă în castrele de unde plecase, şi carĭ nu erau departe. Dér şi aci persecutaţĭ cu înverşunare de inimicĭ, strîmtoraţĭ şi îndesuiţĭ, ei nu putură sé-şĭ ajute nimic. Desperând sě mai pótă scăpa cu vieţă, ei cereau acum ajutoriŭ de la ceriŭ cu vociferărĭ confuse, semn al spaimei îngrozitóre, în care se aflau. Asupra acestora atacul inimicului era mai violent, până când regele aflând de pericolul în care se aflau ai sěi, trimise cavaleria de curte, compusă din bărbaţĭ aleşĭ şi bine armaţĭ, ca sě dée ajutoriŭ celor ce suferau. Aceştia alergând în cea mai mare grabă, ies din pădure, şi prin sunetul trâmbiţelor, zîngănitul şi splendórea armelor, atrag asupra lor trupele inimicului. În timpul acesta trupele polone, carĭ fusese strîmtorate în castre şi ajunsese acolo într'un pericol estrem, câştigară loc sě pótă eşi, şi astfel părăsindu-şĭ lucrurile, fugì fie-care pe unde putù, apoi cu frică strecurându-se pe ascuns prin pădure sosiră la colóna d'intâiŭ, unde venise şi regele. Românii nu putură sě susţină mult timp atacul cavaleriei regale, ci fiind respinşĭ şi împrăsciaţĭ, ei se retraseră. Ér ai noştri, după-ce depărtară cu bravură pe inimic, deşi suferiră pierderĭ, îşĭ continuară apoi fără nicĭ o împedecare drumul prin pădure, şi ajunseră ca învingětorĭ la castrele regelui. Regele rěmase şi în diua următóre cu óstea sa tot în acelaşĭ loc, aşteptând décă nu cum-va care-va din ai sěi se mai află ascuns orĭ rětăcit prin pădure. Apoi făcù o revistă peste trupe şi vědù, că lipsiau mai mulţĭ din nobilimea Poloniei şi a Rusiei, parte fiind tăiaţĭ, parte căduţĭ în captivitate. Cu acéstă ocasiune Ştefan se arătă de o crudelitate mai mult decât barbară, anume el dete ordin sě măcelăréscă în faţa sa pe toţĭ captivii, pe carĭ îi prinsese trupele sale, ér cei, carĭ căduse în manile

[1]) In cronica lui Grigore Ureche acéstă pădure pórtă numele de *Codrul Cozminului*.

nu voesce, ca candidatul sĕu sĕ ajungă la tron pe urme de sânge séu sprijinit de streinĭ. Ar fi o ofensă pentru ţéră presupunerea, că ea a putut trimite la cameră asemenea ómenĭ.

Este posibil sĕ ne unim *toţĭ* asupra aceluiaşĭ candidat? Eu cred, că nu. Am ḑis, că fie-care îşĭ are credinţa sa. Dér *a ne uni asupra unui principiu, este posibil*? Da, asupra unui principiu ne putem uni. Mai cu sémă, când acest principiu este cel mai mare: *principiul naţionalităţii nóstre.*

Sĕ ne unim dér toţĭ asupra principiului, asupra acestui mare principiu, care are sĕ reînvie naţionalitatea nóstră. Sĕ ne dăm mâna ca fraţii, — căcĭ n'avem sĕ trăim decât câţĭ-va anĭ, — dér copiiĭ şi strănepoţii noştri sĕ ne moştenéscă un viitor glorios, creat de noi.

A-ne uni asupra principiului este a-ne uni şi asupra persónei ce represintă acest principiu. ér persóna este: *Alesandru I. Ioan Cuza, domnul Moldovei!*

Sĕ ne unim ca fraţi asupra acestui nume, şi posteritatea ne va binecuvênta, ţéra ne va întinde mânile şi conscienţa nóstră va fi curată şi împăcată, că ni am împlinit cu religiositate o datorie sfântă".

Efectul acestei vorbirĭ a fost covîrşitor. Lacrĕmĭ curgeau din ochii tuturor deputaţilor. S'a sculat Dr. *Arsachi*, om luminat, cu largĭ esperienţe, sĕ arate cum esemplul nu ar fi unic, fiind-că Şvedia şi Norvegia încă au un singur rege, deşi legile acestor ţĕrĭ sunt diferite, dér abia a putut vorbi de emoţiune. S'a sculat şi prinţul *Dimitrie Ghica*, şi cu lacrĕmĭ în ochĭ ḑicea: „Acésta a fost ideia mea, fraţilor, în criticul moment de erĭ, când popoporul şi oştirea se aflau la distanţă atât de mică, încât sânge de fraţĭ era aprópe sĕ se verse".

Intréga adunare plângea şi striga ca dintr'un glas: *Prinţul Cuza*! *Jurăm că vom susţiné pe prinţul Cuza.*"

Şi acum a urmat un moment înălţctor de inimă. Metropolitul ţĕrei s'a apropiat de icóna sfintei treimĭ, şi cu mânile încrucişate spre rugăciune şi cu lacrĕmĭ în ochĭ a rostit următórele cuvinte inspirate de puterea divină:

— *„Dómne, Dumnedeul părinţilor noştri! Aruncă privirea ta asupra inimilor nóstre şi nu slăbi curagiul fiilor tĕi. Uneşte-i pe toţĭ într'o cugetare, şi într'o simţire, şi fă, ca inimile tuturor sĕ aibă aceeaşĭ bătae pentru ţéra lor. Prinţul Cuza este unsul tĕu Dómne! unsul tĕu între noi. Jurăm că pe dênsul îl vom susţiné!"*

Toţĭ membrii adunării ridicară mânile şi strigară ca un singur om: *„Jurăm! jurăm!"* Şi mandatarii naţiunei române, până aci inimicĭ, se îmbrăţişară ca fraţĭ adevĕraţĭ. Şedinţa secretă se închide şi deputaţii trec în sala de desbaterĭ, strigând mereu *„trăiéscă domnul nostru Alexandru Ioan Cuza.*"

Camera se împărţi imediat în patru secţiunĭ pentru a verifica mandatele. Alegerile s'au aflat în regulă, ér deputaţii au fost verificaţĭ, — afară de câţĭ-va, carĭ n'au întrunit majoritatea absolută. S'a constituit apoi biroul, alegêndu-se doi vicepresidenţĭ, patru secretarĭ, doi suplenţĭ şi trei chestorĭ. Vicepresidenţĭ au fost aleşĭ *Barbu Catargiu* şi *C. Cantacuzino.*

Const. *Cantacuzino* propune ca alegerea de domn sĕ se facă fără amânare, ér în lista candidaţilor sĕ fie trecut şi domnul Moldovei, Alexandru Ioan *Cuza.* Propunerea se primesce cu unanimitate.

Metropolitul ţĕrei luà acum, cu crucea în mână, jurămêntul obicĭnuit de la toţĭ deputaţii. Se chiemară apoi de nou, pe rênd, toţĭ deputaţii, în ordine alfabetică, şi fie-care sărută crucea şi evangelia, puse jurămênt nou şi primi buletinul, ca sĕ scrie pe el numele candidatului sĕu.

Secretarii numĕră buletinile şi constată, că s'au dat peste tot 64. Le desfac şi cetesc cu glas tare. Resultatul: tóte 64 de voturĭ s'au dat pentru domnul Moldovei, *Alexandru Ioan Cuza.*

La 7 óre séra Metropolitul ţĕrei proclamă pe *Alexandru Ioan Cuza* ales domn al ţĕrei românescĭ, în faţa representanţilor puterilor strĕine. Resultatul alegerei s'a comunicat imediat poporului din curtea metropoliei, care se adunase în numĕr de preste trei-decĭ de mii.

Musicele întonară imnul, clopotele bisericilor începură sĕ sune cu tótă puterea, ér poporul făcea sĕ se sgudue vĕzduhul de repeţitele: *„trăiéscă domnul nostru Cuza"*.

Astfel s'a sĕvîrşit în ḑiua de *24 Ianuarie v. 1859* cel mai mare şi mai naţional act în viéţa Românilor. Ḑiua acésta va rĕmané pentru tot-déuna cea mai mare în istoria poporului român, ca una în care înţelepţii naţiunei au sciut sĕ pună la o parte tóte interesele particulare şi sĕ ţină în vedere nnmai interesele marĭ naţionale ale ţĕrii lor.

In ḑiua de *24 Ianuarie 1859* s'au pus basele României de astăḑĭ, ale statului român independent, stimat şi lăudat de întréga Europă, de aceea ḑiua e trecută în şirul sĕrbătorilor celor marĭ românescĭ, şi e serbată cu solemnitate mare în fie-care an. — („T. R.")

SCIRILE DILEI.

— 25 Ianuarie v

Inspecţie şcolară. Sĕptĕmâna acésta gimnasiul gr. or. român din Braşov a fost inspectat mai multe ḑile de-arêndul de către d. *Kuncz* Elek, director de circumscripţie pentru şcólele secundare. D-l Kuncz a asistat la prelegerĭ.

„Clubul Român" din Viena. Românii din România, Transilvania, Bănat şi Bucovina, carĭ locuesc în districtele II, III şi IV din Viena, peste 40 la numĕr, s'au constituit într'un comitet pentru aranjarea de convenirĭ sociale de 2 orĭ pe lună şi eventual şi pentru înfiinţarea unei societăţĭ sociale şi pentru ajutorarea studenţilor românĭ de la şcolile de arte frumóse din Viena, cu numele „Clubul Român", în districtul III în Viena. De presedent al comitetului şi convenirilor acestora a fost ales d-l concepist la locotenenţa din Viena, Bogdan Gaina, din Solca Bucovinei.

De ale armatei române. M. S. Regele Carol a semnat următorul decret: „Tóte gradele inferióre, carĭ se fac culpabile de *lovirea inferiorului*, se vor muta din corpul séu serviciul de unde fac parte, în alt corp de trupă séu serviciŭ, chiar de la cercetarea preliminară, décă se va constata vinovăţia lor. Aceste grade nu vor mai avé dreptul de remutare în vechiul lor corp séu serviciu, nicĭ în casul când ei vor fi achitaţĭ de către consiliul de rĕsboiŭ. Mutările se esecută în conformitate cu art. 168 din regulamentul legei de recrutare".

Redactor sêrb condamnat. La curtea cu juraţĭ din Seghedin s'a ţinut erĭ în 6 Februarie procesul de pressă al diarului sêrbesc „Branik" din Neoplanta. Redactorul I. *Pericĭ* a fost condamnat pentru „agitaţie contra naţiunei" la închisóre de o lună.

Lucrurĭ slabe. Ni-se scrie din *Sângeorgiul-de-Câmpie: „Onorată Redacţiune!* Ne rugăm sĕ binevoiţi a publica în mult preţuitul D-vóstrĕ ḑiar următórele şirurĭ asupra unui lucru ce s'a petrecut cu ocasiunea exarendării realităţilor bisericescĭ şi scolastice gr. cat. din Sângeorgiul-de-Câmpie.

„Fiind hotărîtă ḑiua de licitaţie pe 2 Febr. st. n. 1903, poporul întreg s'a adunat în şcóla gr. cat. Dér ce sĕ veḑĭ. Jidanii des de diminéţă au fost la On. d-n Ioan Bucur, preot gr. cat., ca sĕ binevoiéscă On. d-n Bucur a-i considera şi pe ei drept competenţĭ la licitaţiune. Punct la 9 óre a sosit On. d-n Iosif Costin protopop onorar, împreună cu On. d-n Bucur. Inainte de a se începe licitaţiunea părintele Bucur era fórte indispus, nu şĭ avea liniştea, umbla pe la ferestrii privind in tóte părţile că nu-i mai sosia óspeţii jidanĭ. Când era licitaţiunea mai inverşunată se presentă jidanul Löb în şcólă, salutând şi conversând unguresce. „Szabad kérném szépen tisztelendö ur, az ajánlatott befogadni"? (Veţĭ primi, mĕ rog, ofertul meu). On. d-n i-a rĕspuns „Kérem szépen Löb ur az ajánlatott, de most az iskola helyét árverezük". On. d-n i-a primit ofertul şi l'a pus sub protocolul de licitaţiune. Atuncĭ Stim. d-n Dionisiu Simon s'a rugat de cuvênt. „Onoraţĭ d-nĭ şi cinstiţĭ ómenĭ ḑise d-sa. După-ce realităţile s. bisericĭ şi ale şcólei sunt donate de noi, de proprietarĭ, a-şĭ afla cu scop, ca realităţile sĕ nu trécă în mânĭ strĕine, ci sĕ rĕmână în mânile poporenilor". Unanim am strigat cu toţii „sĕ primesce". Jidanului i-am deschis uşa, ér ofertul a rĕmas pe masă. Apucându-l Stim. d-n Mihail Simon, spre mai marea nóstră mirare, ofertul era compus de mâna On. d-n Bucur în limba română. Ne pare fórte rĕu şi regretăm din adêncul inimii, că părintele Bucur nu se genéză a-se însoţi cu astfel de ómenĭ! Lăsăm sĕ judece on. public. Unde vom ajunge cu astfel de conducĕtorĭ?"

Din Hĕlchiŭ ni-se scrie: Dumineca trecută a decurs în comuna *Hĕlchiŭ*, sub conducerea harnicului paroch Teofil *Roşca*, alegerea noului comitet parochial şi a epitropiei bisericescĭ. Epitropĭ au fost aleşĭ vechii epitropĭ şi vrednicii fruntaşĭ Nicolae *Praveţ* şi Ilie *Praveţ*, ér în noul comitet au întrat pe lângă o parte a vechilor membrii şi mai mulţĭ membrii noi. Deşi alegerea nu s'a făcut cu unanimitate, totuşĭ majoritatea parochienilor au dat votul lor acelora, carĭ prin faptele lor din trecut şi prin chivernisirea cinstită a averii bisericescĭ, au sciut sĕ măréscă vada şi averea bisericii într'un mod atât de îmbucurător. După alegere a urmat în localul şcolii un mic banchet, la care au luat parte toţĭ parochienii în frunte cu părintele Roşca şi mai mulţĭ óspeţĭ din Braşov.

Pentru masa studenţilor românĭ din Braşov au întrat de la: *„Bocşana"* institut de credit şi economii în Bocşa **10 cor.**, ér prin d-l *Lazar Triteanu* din Sibiiu, ca rĕscumpĕrărĭ de felicitărĭ de anul nou de la mai mulţĭ **23 corone.** Priméscă marinimoşii donatorĭ cele mai căldurose mulţămite — *Direcţ. şcolelor medii gr. or. române.*

Calomniarea ofiţerilor. Un diarist maghiar cu numele Székely de la diarul *„Ujság"* din Cluşiŭ s'a apucat sĕ scrie neadevĕrurĭ despre armată. Intre altele scriea Székely, că ofiţerii de la reg. 51 şi 82 maltratéză pe soldaţĭ şi că pe vremea manevrelor ar fi murit 7 soldaţĭ din causa maltratărilor. Comandantul de corp a ordonat cercetare şi s'a dovedit, că nimenĭ n'a murit. La ordinul ministrului de rĕs-

---

Turcilor şi ale Tătarilor, fură duşĭ în captivitate. Dintre aceştia unii se întórseră după cât-va timp în ţéră, cum au fost Ión Tenciniŭ, Petru Prochniciŭ şi alţĭ câţĭ-va. Despre Odrovanz, fiul palatinului Rusiei, s'au îndoit mulţĭ, încă până era în viéţă. Acesta se întórse acasă numai după 18 anĭ şi dându se de fiu al lui Odrovanz, mama sa în bucuria, ce o simţia, îl primi, după cum se crede, fără sĕ mai mediteze asupra identităţii persónei sale, şi astfel fù admis în stăpânirea moşiilor părintescĭ. El însĕ ducea o viéţă leneşă, degenerată, numai în escese şi beţii continue şi nu sĕmĕna nicĭ la faţă, nicĭ la forma corpului cu Odrovanz cel adevĕrat şi dispărut, pe care încă mulţĭ îl ţineau bine în minte. Apoi ai noştri aducêndu-şĭ aminte de pericolul din ḑiua precedentă, se puse în ordine de rĕsboiŭ şi plecară din pădurea Bucovinei, continuându-şĭ drumul spre Polonia. Şi întru adevĕr Românii nu încetară, ca sĕ nu hărţuiéscă pe ai noştri prin lupte parţiale, din locurile, ce li-se păreau favorabile, atacând nu numai pe cei ce mergeau, ca sĕ-şĭ pască şi adape vitele, dér şi pe cei, carĭ se odihneau în castre. Astfel în o nópte óre care, observênd ei, că vêntul suflă mai cu putere deteră foc erburilor uscate şi tufişurilor ce nu erau departe de castrele regelui. Erba şi tufişurile luând foc flăcările mânate de vênt se apropiau tot mai tare de castre, si ar ar fi causat marĭ pagube trupelor nóstre, décă ai noştri nu ar fi apucat cósele şi ar fi tăiat şi dat la o parte érba, ce era pe lângă castre, şi în modul acesta ar fi pus o stavilă focului, ce se întindea tot mai tare. In luptele aceste înse Românii sufeiră perderĭ mult mai însemnate de cum ne causară ei noue. Insĕ ei nimiciră cu totul o trupă da 600 călăraşĭ Masovienĭ. Omenii aceştia fusese trimişĭ de ducele Conrad al Masoviei, în basa tractatului, ce-l avea cu Polonia, şi ei sosise numai acum în ajutorul nostru. Insĕ Stefan, îndată ce aflà de venirea lor, trimise 3000 din cei mai mai aleşĭ călăraşĭ ai sĕi, ca sĕ-i distrugă încă înainte de a se uni cu armata regelui. Românii făcură un atac asupra lor la satul *Sepniţĭ.* Masovienii, deşi nu erau în numĕr egal cu inimicul, nu refusară lupta, şi se luptară din amêndouĕ părţile cu multă înverşunare, însĕ Românii fiind în numĕr mai mare, încunjurară pe Masovienĭ din tóte părţile şi-i uciseră până la cel din urmă. După acéstă luptă fericită Ştefan deveni şi mai feroce, şi ocupà cu tóte trupele sale ţĕrmurele Prutului de la *Zarnoveţĭ*, ca sĕ împedece trecerea oştirii nóstre. Ajungênd ai noştri aci, se începù lupta, şi amêndouĕ părţile se luptară cu tóte puterile lor. In fine prin virtutea Polonilor inimicii fură respinşĭ cu pierderĭ însemnate şi ei se retraseră în pădurile lor nestrăbătute şi nu mai încercară nicĭ un atac. Er regele, fiind-că nu era deplin sănĕtos şi nu putea suporta greutăţile şi scuturările drumului, rĕmase trei ḑile cu trupele sale la Zarnoveţĭ, în care timp ai noştri prădară în lung şi în lat tóte ţinuturile dimprejur.

„Intru aceea însĕ se rĕspândise faima în castrele Polonilor, că vine o mulţime enormă de óste românéscă, că regele voiesce sĕ părăséscă pe sub ascuns oştirea polonă şi sĕ fugă. Acéstă faimă fù credută uşor, şi ea umplù pe toţĭ de o frică nespusă. Ceĭ dintâiŭ, carĭ se turburară, fură ostaşii din Polonia-mare. Ei începură sĕ-şĭ adune repede şi pe apucate lucrurile, le legau pe spatele cailor, şi părăsind carĕle şi alte bagaje de rĕsboiŭ, se pregătiau de o fugă ruşinósă. Dér acum mai veni şi nóptea, ca sĕ înfăţişeze lucrurile şi mai înfiorătóre pentru trupele turburate. In astfel de situaţiune, regele deşi era bolnav şi slab, se vĕdù silit sĕ se înfăţişeze în persónă înaintea trupelor sale, apoi trimise pe fratele sĕu Sigismund pe la fruntaşii trupelor, ca sĕ-i asigureze, că faima rĕspândită era falsă, şi sĕ liniştéscă astfel spiritele ómenilor, dintre carĭ unii nu mai sciau ce sĕ facă, ér alţii erau aprópe sĕ fugă. Sigismund desvoltà în acéstă privinţă o activitate neobosită. Dênsul alergà călare, în tótă nóptea aceea, încóce şi încolo prin castre, cu făclii aprinse, adresând cuvinte blânde către toţĭ, pe carĭ îi întêlnia, întrând chiar prin corturile fruntaşilor. In modul acesta turburarea fù liniştită şi fuga împiedecată. Er în ḑiua următóre, pe când regele voia sĕ se pună în mişcare cu trupele sale şi sĕ continue drumul spre Polonia, îi mai sosiră în ajutor câte-va mii din cavaleria Litvanilor, trimişĭ de Marele duce Alesandru. Sosirea acestora dete o nouă speranţă regelui şi armatei sale şi-i umplură de bucurie.... In urmă după-ce regele ajunse cu óstea sa la Sniatin şi trecù dincolo de Nistru, licenţià trupele de rĕsboiŭ, ér dênsul fù dus cu trăsura încet la Leopole, şi rĕmase cât-va timp aci sĕ se odichnéscă, până se făcù sănĕtos. Apoi de aci se întórse la Cracovia, şi ca şi când ar fi isprăvit lucrurile fórte bine, se apucà cu tótă pasiunea de banchete, de beţie, de amorurĭ şi jocurĭ cu femeile.... şi nu se ocupà cu nicĭ un lucru folositoriŭ pentru supuşii sĕi, uitându-şĭ de ruşinea şi înfrângerea, ce o suferise în Moldova şi neaducêndu-şĭ aminte, că dênsul a iritat pe Ştefan, bărbatul cel curagios şi sever.

„Acest rĕsboiŭ dete apoi nascere la

boiŭ, Székely a fost dat în judecată și fiind-că în fața curții cu jurațĭ n'a fost în stare sĕ dovedéscă nimica din cele ce le-a scris, a fost osîndit la 8 lunĭ închisóre și 1200 coróne amendă.

Logodnă. D-șóra Silvia *Cojocariu* ș d-l Ioan *Haizea*, — fidanțațĭ.

Pentru sĕracĭ Primim de la magistrat următorul comunicat: Nr. 1437/903 Reuniunea femeilor israelite din Brașov a predat primarului suma de 100 coróne. din venitul seratei aranjate la 10 Ianuarie a. c. cu scop de a se împărți între sĕraciĭ orașului fără deosebire de confesiune și naționalitate. Distribuirea acestui ajutor s'a făcut deja. — Brașov 31 Ianuarie 1903. — *Magistratul orășenesc.*

Furt de țóle. Un sergent major din Brașov a vêndut mai multe țóle și efecte militare erariale, pe carĭ nisce birjarĭ necunoscênd proveniența lor, le-au cumpĕrat. Am adus deja scirea acésta, pe care o complectăm acuma cu observarea pe care suntem rugațĭ a o publica, cum că între cumpĕrătorii acelor țóle nu se află nicĭ un birjar de naționalitate română. Cercetările continuă la poliție:

Rectificare. In numĕrul 13 al fóiei nóstre de la 18 (31) Ianuarie sub titlul *„Bătaie sângerósă"*, s'a publicat numele N. Purcărea. — D-l N. Purcărea, măestru pantofar, ne rógă sĕ publicăm, că nu este d-sa acela, care este amintit în acea scire.

Viscole teribile bântuesc la New-York. Pagubele sunt enorme. Circulația pe căile ferate a fost întreruptă. Se semnaléză mai multe naufragii.

O nouă revoltă a Boxerilor. Diarul „Standard" află din Peking, că este apropiată o nouă și teribilă revoltă a boxerilor.

Concerte. Duminecă în 8 Februarie musica comunală va da un concert în sala de la hotelul *Europa* sub conducerea capelmaistrului Max *Krause.* In variatul program vedem și piesa românéscă *Scena pastorală*, de *Elinescu* (orchestrată de M. Krause.)

— *Societatea filarmonică* ține Lunĭ, în 9 Februarie séra la órele 8 repetiție în vederea seratei *Mozart.*

Cu acésta ocasiune atragem atențiunea publicului amator de musică și asupra marelui *concert umoristic*, ce-l va da musica comunală Dumineca viitóre, 15 Februarie, cu concursul mai multor diletanțĭ în sala cea mare a Redutei.

Inteligența din Daia română aranjéză la 2/15 Februarie 1903 un concert împreunat cu declamațiunĭ și joc, în localul școlei din loc. Venitul curat este destinat bibliotecei școlare. Prețul de întrare: de persónă 1 cor., de familie 2 cor. Contribuirile peste taxa de întrare sĕ primesc cu mulțămită și se vor publica.

Lecții din limba francesă dă o profesóră diplomată de origine francesă atât din gramatică, cât și din literatură și conversațiune, cu prețul fórte eftin de 1 coróna pe o óră, atât în locuința respectivului, cât și acasă la D-sa. Detailii în Villa Kertsch, la camera Nr. 12.

Masa studenților academicĭ din Clușiŭ.

Cu multe greutățĭ învață bieții Românĭ pe la școlĭ.

Părinții își dau silința și fac ce fac, de îi întrețin cum pot pe copii la școlele primare și gimnasiu.

Doi-spre-dece anĭ de învĕțătură! O sumedenie de banĭ cheltuițĭ pe cărți, haine și încălțĕminte, pe hrană și taxele școlare! In adevĕr îțĭ vine și milă de atâtea sforțărĭ ale bieților părințĭ.

Și încă e bine, décă părinții au numai un singur copil. Majoritatea însĕ au mai mulțĭ. Și numai cel ce a vĕdut de aprópe nĕcazurile póte sĕ judece și sĕ aprecieze jertfele ce le aduc aceștĭ ómenĭ.

La gimnasiile nóstre din Brașov, Blașiŭ, Brad s'a înființat în timpul din urmă așa numita „Masa studenților", unde li-se dă la cei mai lipsițĭ prândul gratis. Și ómenii mai cu dare de mână au contribuit și contribuesc din prisosul lor cu dragă inimă pentru aceste instituțiunĭ. O asemenea „masă a studenților" s'a întemeiat și în Sibiiu sub binevoitórea ocrotire a institutului nostru de credit și economii *„Albina"*.

Numai la sfîrșit a venit cine-va, care s'a gândit și la studenții universitarĭ din Clușiŭ. Actualul director de la *„Economul"* a fost acela, care a pus temeiul „Mesei academice" cu o donațiune de 1000 cor. După „Economul" au venit și alte institute de credit și economii cu ofertele lor marinimóse, ca: *„Mielul"* din Poiana cu 50 cor., *„Patria"* din Blașiŭ cu 400 cor., *„Fortuna"* din Rodna-veche cu 20., *„Bihoreana"* cu 20., *„Someșana"* din Deșiu cu 180 cor., *„Schinteia"* din Tĕure cu 10 cor. Apoi au contribuit și unii particularĭ ca: Ilustra familie *Mocsonyi* cu 200 cor., Dr. Zosim *Chirtop*, advocat în Câmpenĭ cu 200 cor., *Emanuil Ungureanu* din Timișóra cu 100 cor. și Alexe *Pocol* din Baia-mare cu 100 coróne.

S'au adunat cu totul **2280** cor., din carĭ s'au plătit până acum aprópe 800 cor. pentru întreținerea cu prând a 15 studențĭ universitarĭ, începênd din luna Octomvrie.

Studenții universitarĭ însĕ, cine nu scie, că au mai multe trebuințe, decât cei de pe la gimnasii. Ei trebue sĕ umble îmbrăcațĭ, ca și tovarășii lor de alte naționalitățĭ, și nu pot umbla cu suman și cămașă de pânză. Ei trebue sĕ plătéscă taxe marĭ de examene și au diferite alte cheltuielĭ. Cât de bine le-ar prinde așa-dér, décă cel puțin de grijile traiului ar fi dispensațĭ prin generósele contribuirĭ ale celor cu dare de mână!

Ar trebui sĕ sprijinim cu toții masa academică întemeiată prin inițiativa „Economului" și sĕ creăm un fond permanent, din procentele căruia sĕ se acopere cheltuelile necesare.

Institutele nóstre de credit și economii la adunările generale ar trebui sĕ se gândéscă la acésta și sĕ voteze fie-care din prisosul lor o sumă óre-care pentru masa academică.

Procentele morale ale acestei binefacerĭ se vor vĕrsa asupra neamului întreg, căcĭ tinerii carĭ vor beneficia de „Masa academică", după-ce vor fi întrat în viéța publică, îșĭ vor aduce aminte de sprijinul, ce l'au căpĕtat, când au fost lipsiți, și la rêndul lor îșĭ vor face și ei datoria față cu generațiile ce vor urma.

Păpușile reuniunii agricole.

(*Act de recunoscință.*)

Când cu esposiția nóstră industrială, am fost arătat intenția ce avem de a întregi colecția de păpușĭ cu esemplare din ținuturĭ românescĭ, încă nerepresentate.

Stăruintele nóstre au avut de urmare, că dómnele Ioana Rebega și Raveca Manta au luat asupra lor grĕua sarcină de a costuma păpușa ce le-am fost îmbiat, întocmai după portul din Gura-rîului (comit. Sibiiu). Generóse, fórte îndemânatice și inspirate de nobilul zel cum sunt, aceste dómne, de prevĕdut era, au isbutit sĕ costumeze păpușa cum nu s'ar fi putut mai nimerit. Portul acestei mândre păpușĭ, lucrat întocmai după al țĕrancelor din Gurarîului, e vrednic de admirat.

Nu mai puțin isbutită și drăguță e păpușa, pe care o au costumat vrednica și zelósa preotésă din comuna Marpod, d-na Maria Bologa, dimpreună cu dómna preotésă M. Bologa sen. și cu ajutorul unor harnice țĕrance aparținĕtóre „Reuniunii femeilor române din Marpod".

Aceeașĭ se póte dice despre o a treia păpușă frumósă și fórte interesantă, gătită prin câte-va femei și fetițe tot atât de harnice, în frunte cu vrednicele dómne Zenovia Dan, soție de primar, și Eufrosina Buca, soția învĕțătorului, tóte din Rucăr (comitatul Făgăraș).

Pentru aceste costumărĭ anevoióse și costisitóre, subscrisul birou în numele reuniunii nóstre agricole esprimă amintitelor dómne cea mai căldurósa mulțumită,

La esposiție avurăm 12 păpușĭ. Prin adaugerea a trei, colecția nóstră numĕră astădĭ 15 păpușĭ, una mai chipeșă și isbutită ca cealaltă și representând fie-care un port deosebit din tot atâtea ținuturĭ.-

Pregătirea cunoscutelor albumurĭ cășunéză reuniunii nóstre grele jertfe bănescĭ, ceeea-ce nu ne póte opri de a cumpĕra și în viitor păpușĭ marĭ, pe cari bucuros le îmbiem cui ar bine-voi sĕ ia asupră-șĭ sarcina costumării pe spesele sale.

Din comitatul Sibiiului avem păpușĭ costumate de ajuns. Cu atât mai binevenită va fi costumarea în portul din comitatele și numerósele ținuturĭ încă nerepresentate.

Cu acéstă ocasie iertat fie-ne sĕ destăinuim tristul fapt, că apelul nostru în causa albumurilor n'a găsit rĕsunetul cu drept cuvênt așteptat. Renoim dér rugarea, ca în scopul copiării sĕ ni-se trimită de pretutindenea (afară de comitatul Sibiiu) cusĕturĭ și țesĕturĭ frumóse și originale, precum: cămeșĭ, ii, învĕlitóre, covóre, ștergare, merindețe, fețe de masă, culmĭ etc.

Sibiiu, 26 Ianuarie n. 1903.

Biroul „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu."

D. Comșa, președ. *V. Tordășianu*, secretar.

Literatură.

„Ionel" de V. Gr. *Borgovanu*, o carte pedagogică din cele maĭ valoróse și asupra căreia am atras în diferite rândurĭ atențiunea corpului didactic și a părinților. Se póte procura și de la librăria *„Aurora"* — *Todoranu* Gherla (Szamos Ujvár) cu prețul bagatel de 2 coróne.

—*„Școla și Familia"*. A apărut numĕrul 1 al revistei pedagogice *„Școla și Familia"*. Editor și redactor d-l *Ioan Dariu*, învĕțător în Brașov, cunoscut din diferitele sale scrierĭ didactice. Revista se redactéză cu concursul mai multor profesorĭ, învĕțătorĭ și bărbațĭ de școlă.

A apărut *„Alb și Negru"*, (prosă) de Ioan *Gorun*. Prețul 3 cor. esemplarul. Depositul general la Tipografia „Voinței Naționale". — Tot aci se mai află câte-va esemplare din volumul *„Câte-va Versurĭ"*, de același autor. Prețul 2 cor. Cărțile se espedéză contra prețului în mandat poștal

„Clipe de repaus" de *Sorcovă*. Un volum elegant, care póte ocupa loc pe masa orĭ-cărui salon. Prețul 2 coróne. (Pentru România 2 Lei 50 banĭ) porto extra. Credem a fi de prisos a mai recomanda în special acéstă nouĕ apariție literară. In acest volum găsim un limbagiŭ frumos românesc și niște povestirĭ scrise cu atâta spirit, încât cartea odată luată în mână, nu o mai pui jos, până nu ai cetit'o tótă. Se póte procura la Tipografia A. Mureșianu pe lângă trimiterea prețului indicat plus 20 banĭ porto.

---

pagube marĭ și suferințe grele pentru Polonĭ și pentru Rușĭ. Anume Ștefan dorind, ca sĕ-șĭ rĕsbune pentru injuria, ce i-o făcuse regele Poloniei și pentru resbelul ce-l începuse pe nedrept, se ridică în primă-vara anului următoriŭ cu trupele sale ușóre de Românĭ, Turcĭ și Tătarĭ și năvăli în *Podolia* și în provincia *Rusiei*, apoi trecênd pe lângă cetatea și orașul cel întarit al *Leopolei*, înaintă prădând în lung și în lat până la orașul *Canciuga* și la rîul *Visloc*, rĕspândind în tótă Polonia o terĕre enormă, fiind-că nimenĭ nu era pregătit, ba nicĭ nu aveau curagiul, ca sĕ stée înaintea acestui inimic, ci toțĭ căutau numai sĕ fugă, unii ascundêndu-se prin fortărețe, alții prin pădurĭ și munțĭ nestrăbătuțĭ.

Insĕ Românii luând urmele celor fugițĭ, prinseră o mulțime mare de ómenĭ de ambe sexele, de tóte condițiunile și etățile, îi tîrîră în sclavia demnă de compătimit și-i imprăsciară în tóte părțile, astfel că Thracia, Scythia și Asia erau pline de sclavĭ rusescĭ. Se dice că atuncĭ au fost luațĭ ca robĭ de rĕsboiŭ și mânațĭ înainte ca vitele peste 100.000 ómenĭ, cu o mulțime nenumĕrată de turme, de ciredĭ și tot felul da prădĭ. Orașele Premisl, Radimn, Iaroslav, Prevorsc și mai multe têrgurĭ mai puțin însemnate și sate numĕrate, au fost jefuite și arse.[1]) Un singur lucru de folos au făcut Polonii, anume de frica pericolului, ce era aprópe, ei au întărit Cracovia în partea de médănópte cu turnurĭ, cu ante-forturĭ, cu zidurĭ de apĕrare, cu un val și șanț, și au abătut înlăuntru rîul Rudava, făcênd astfel orașul și mai întărit și mai frumos".

La a. 1504 se stinse Marele Domn și erou al Moldovei, Ion Ștefan Voivodul, plâns de tótă țéra, și fù înmormêntat la mănăstirea Putna din Bucovina, zidită de dênsul și consacrată în a. 1470.

Am vĕdut mai sus cuvintele de admirațiune, ce i-le adreséză istoricul polon Dlugoss încă pe când genialul apĕrătoriŭ al Moldovei, se afla în viéță.

Incheiând de astă-dată aceste estrase din istoricii polonĭ despre faptele și rĕsboiele acestui Domn, mai presus de orĭ-ce laudă, noi vom reproduce aicĭ amintirea elogiósă, ce i-o consacră cu o sută de anĭ mai târdiu, istoricul polon Cromer:

„*Bărbat* **demn de memoria tuturor vécurilor** *pentru mărimea sufletului sĕu, pentru măestria sa politică, pentru cunoscința adêncă a lucrurilor militare și pentru rĕsboiele fericite, ce le-a purtat în contra Turcilor, Ungurilor, Polonilor și Tătarilor*".[2])

[1]) Despre acéstă incursiune a lui Ștefan în părțile ruthene ale Poloniei, a se vedé: *Densușianu* Documente privitóre la istoria Românilor, Vol. II. 2. pag. 399—402.

[2]) *Vir magnitudine animi, astu, peritia rei militaris, et rebus contra Turcarum, Vngarorum et Polonorum reges, ac Tattaros feliciter gestis omni aevo memorabilis.* (Cromeri, Polonia. *Ed. 1589. p. 452.*)

Douĕ spovedanii.

Nuvelă de N. V. Piperescu.

Badea Constantin croitorul, bĕtrân, cu barba albă ca omĕtul, cu vocea lui blăjină, supus și respectuos, se hrănea pe lângă munca câmpului și cu meșteșugul de mindirigiŭ, meșteșug care îl învĕțase de copil, fiind rob din neam la rĕposata Șătrărița și pe care o pomeneau toțĭ pentru bunĕtatea ei și pentru neimitata faptă, că îșĭ desrobise toțĭ țiganii prin testament pe când mai nicĭ nu se vorbia de desrobire.

Ițĭ era mai mare dragul sĕ vedĭ căsuța lui badea Constantin curată tot-déuna, deși mână de femeie nu se amesteca, căcĭ îi murise femeia de la facerea lui Costache, cel mai mic copil al lui, pe care ca pe mezinul, îl iubea mai mult și pe care îl crescuse el singur cu lapte de vacă dat printr'o țîță de óie.

Era destul sĕ vorbescĭ douĕ vorbe cu badea Constantin și nu ți-se mai uria cu dênsul.

Om nepurtat prin lume, dér cu bun simț, ițĭ povestea cu multă dragoste tótă viéța lui. Ițĭ spunea de băiețĭ cum a vrut sĕ-i învețe pe toțĭ câte un meșteșug, căcĭ dicea el, décă are omul un meșteșug, câștigă ceva și iérna, și nu șede numai în cârciumă, dér că de-abia l'a învĕțat pe George bărbieria și a scóte măsele, că alta nu putuse, pe Ioniță mindirigia și că numai Costache l'a ascultat mai bine, l'a dat la meșteșugul ciobotăriei, a stat trei anĭ ucenic și a eșit calfă în Bacău și în loc sĕ facă ca alții sĕ rĕmână pe acolo, Costache s'a întors acasă cu un rênd de scule și s'a aședat în casă cu tătucă-sĕu.

Lui bietul badea Constantin nu-i era de-ocamdată inima la loc.

Cu meșteșugul lui putea Costache sĕ trăiéscă la orașe, dér într'o di Costache îi spuse de-adreptul:

— Dă, tătucă, așĭ trăi eu și la oraș, te-am ascultat, am învĕțat meșteșugul; dér mĕ gândesc, cât te-ai chinuit cu mine, fiind-că mĭ-ai fost și tată mĭ-ai și ținut și loc de mamă, și eu sĕ te las la bĕtrânețe singur, nu mĕ îndur. O sĕ câștig eu și aicĭ destul, ca sĕ putem trăi amêndoi.

De abia trecuse douĕ lunĭ de la așe-

Petrecere poporală.

Mediaș, 25 Ian. n.

„Sĕ ne luminăm și sĕ voim. Susținerea vieții nóstre sĕ fie energia nóstră, și atuncĭ și numai atuncĭ putem fi singurĭ, că vom fi și noi o nație", — astfel sĕ esprimà marele bărbat de stat din România C. A. Rosseti. Și sub impresiunea acestei frase frumos rĕsunătóre, vréu ca sĕ dau publicului, ce va ceti aceste rêndurĭ, o schiță, un resumat despre decursul dilelor de până acum din carneval, care de altfel cu bun succes le-am petrecut în Mediaș.

A doua di de Crăciun, tinerimea română de aicĭ și împrejurime condusă de învĕțătorĭ, a aranjat o representațiune teatrală cu declamărĭ și corurĭ, în sala cea mică de la hotelul „Strugur". După representațiune a urmat dans, care s'a început cu „bătuta" și „călușerul", și a durat până la diuă.

Din cele mai depărtate locurĭ am vĕdut óspețĭ, inteligență și țĕranĭ. Era o aglomerație enorm de mare, a-a încât mulțĭ n'au mai avut încăpere în sală.

S'au numĕrat peste 300 persóne. Al treilea loc și cel mai eftin a fost taxat cu o corónă, cu tóte acestea incassarea brută a fost numai 185 coróne.

Incuragiat de succesul moral, căcĭ material n'a fost, învĕțătorul tînĕr de la școla gr. catolică *Isidor Dopp*, la insistența tinerimei de aicĭ, în special la aceea a coriștilor d-sale, s'a decis pentru o a doua petrecere în spirit curat poporal. S'a și făcut a doua di de Bobotéză, séra.

La aceste petrecerĭ nu se face politică, noi însĕ avem firma credință, că pe acéstă cale, unica ce ne-a rĕmas, consciința națională ațipită, de-odată rĕsare ca din morment, mult mai mândră și mai frumósă. Programul sĕ fie poporal, după gândirea și felul țĕrănimii nóstre de a pricepe, și sunt sigur, că datorința față de neam cu timpul își va ave și ródele sale. Poporul se animéză. 'Șĭ respectéză superiorii, ce stau în imediata lui atingere. Iși iubesce aședămintele sale culturale și nu se va deslipi nicĭ-odată de credința și mântuirea sa, de biserică și școlă.

Inaintarea în cultură, bunele sfaturĭ, pacea și buna înțelegere trebue sĕ strălucéscă pe fruntea fie-cărui conducĕtor, înaintea poporului sĕu.

Așa-dér nu ambițiunea și închipuirea fanatică, ne apropie de neam, ci vorba omului cult și necult; visitarea țĕranului în colibuța sa și convenirile dese cu el. Cei ce alt-fel gândesc, sĕ nu se mire de ignoranța poporului, căcĭ principiul cel mai sĕnătos dice, *că cu cât eștĭ mai aprópe, cu atât te vrem mai mult.*

După-cum am dis mai sus, a doua di de Bobotéză la școla română gr. cat. se vedea mișcare neobicĭnuită. Fete mândre și frumóse în pitorescul nostru port național pregăteau de tóte. Icĭ ferbeau douĕ óle marĭ cu varză — hrana de sĕrbătóre a Românului — dincolo sĕ arangeau răcile, sĕ pregătiau prăjiturile, se împodobia școla și se aședau stegulețe în colori e cele mai frumóse din Curcubeu: roșu-galben și albastru.

Programa producțiunilor a fost acésta: 1) Cuvênt de deschidere. 2) „Decebal cătră popor", de G. Coșbuc 3) „Despre lux", dialog. 4) „Emigrarea Evreilor", cor mixt. 5) „Tatăl Ungurului", de Th. Speranță. 6) „Movila lui Burcel", de V. Alexandri. 7) „Sunt vênător", cor mixt. 8) „Brancoveanul Constantin", de V. Alexandri. 9) „Moțul la drum", cor mixt. 10) „Capul albinei", de Th. Speranță. 11) Pe la pórta mândrii mele". cor mixt. 12) „Despre superstițiunĭ", trialog și 13) Cuvênt de închidere. In acest cuvênt domnul invĕțor *Isidor Dopp*, scóte în relief insemnătatea școlei și impintenéză spre bunăstarea lui morală și materială.

Sfîrșesce spunênd, că acésta ședință festivă s'a făcut în onórea d-lui protopop de diua onomasticei sale, care atât de mult a stăruit pentru întruparea ideii înființării corului. Sĕ nu ne luațĭ în nume de rĕu suprinderea ce v'am făcut'o, dice vorbitorul, ș'un puternic „Trăiéscă" din partea celor de față a fost sfîrșitul discursului sĕu.

Blând dér plin de emoțiune se ridică domnul protopop *Ioan Moldovanu*. In felul d-sale frumos de a vorbi, în alese cuvinte rostesce o vorbire fórte bine simțită, căcĭ de la inim' a eșit și érășĭ în inime s'a 'ntors. Mulțumesce domnului învĕțător, laudă tinerimea și pe părințĭ și sfîrșesce spunênd, că se simte fórte fericit, că astădĭ s'a putut ajunge la un resultat atât de frumos. Nesfêrșitele urale de „sĕ trăiéscă" nicĭ nu sfîrșiseră bine, când étă ușa se deschide. Șépte feciorĭ sdravenĭ, mândri și frumoșĭ costumațĭ în românesce, cu haine de călușerĭ, opincĭ, zurgălai și cu pénă de curcan în partea dréptă a căciulei, încinșĭ pe la mijloc cu mândrul nostru tricolor, pășesc măiestos și puternic, în sunetul marșului: „Deșteptă-te Române".

Ș'au jucat fórte bine și cu tótă precisiunea: „*Bătuta*" și „*Romana*", din 12 figurĭ, care a trebuit sĕ se repeteze.

La 12 óre a urmat masa comună. Cine ar putea descrie decursul ei? — Bĕtrânii încăruntițĭ de povara vieții, cu piepturĭ tineresci, toastéză cu bărbăția omului june pentru sănĕtatea coriștilor și a magistrului lor. Abia la 3 óre s'a ridicat masa, ér în dorii dilei ne-am despărțit cu toții, obosițĭ de voia bună, dér cu mulțumirea 'n suflet și cu dorința ca cât de multe-orĭ sĕ ne dea Dumnedeu astfel de convenirĭ.

Intratele la cassă au fost 71 cor. 21 banĭ, ér oferte benevole au făcut Prea On. domn *Ioan Moldovanu*, protop. 10 cor., Stimatul domn *Atanasiu Popoviciu*, mare comerciant și virilist român 10 coróne Stimat. Domn *Ilie Dopp*, inginer de comasare 10 cor. și Stimat. domn *Mihailă Popoviciu*, 5 cor., pentru care fapte marinimóse li-se aduce mulțămită publică.

Venitul curat se va întrebuința spre augmentarea corului nostru bisericesc grecocatolic.

Până a nu sfîrși raportul meu îmĭ țin de datorință a spune următórele: De mult se simția lipsa unui cor la biserica nóstră, astădĭ s'a făcut și acésta. Numĕrul coriștilor, fete și feciorĭ atinge frumósa sumă de 30 persóne.

Acestea dise, iubite cetitorule adu-țĭ aminte tot-déuna că „susținerea vieții nóstre sĕ fie energia nóstră, și atuncĭ și numai atuncĭ putem fi singurĭ, că vom fi și noi o nație! Sĕ ne luminăm — Românĭ — și sĕ voim"!

Corespondentul.

Nouă cassă de economii românéscă.

Prospect

pentru înființarea unei case de economii pe acții în Voila (comit. Făgărașului.)

1) Scopul societății este de a desvolta spiritul de economii în tóte clasele societății, prin primire de depunerĭ spre fructificare și prin deschiderea de credite solide, a înlesnì orĭ-ce lucrare onestă, pe terenul agriculturei, industriei, comerciului și altor afacerĭ de economie.

2) Societatea se înființéză pe timp nedeterminat cu un capital social de 30,000 coróne, împărțit în 300 de acții de câte 100 coróne; la cas însĕ că s'ar subscrie mai mult decât 300 de acții, adunării generale constituante îi stă în drept de a urca capitalul social până la suma maximală de 60,000 coróne, împărțit în 600 acții de câte 100 coróne valóre nominală.

3) Firma societății e românesce: „**Voileana**", *cassă de economie, societate pe acții în Voila*; unguresce: „Voileana", takarékpénztár részvénytársaság Vojlán; nemțesce: „Voileana", Sparkassa Aktien-Gesellschaft in Voila.

4) Timpul pentru subscrierea acțiilor sĕ fixéză până inclusive 30 Iunie 1903 st. n. Subscrierile se fac cu mâna proprie, séu prin plenipotențiat. Minorenii, curanzii și corporațiunile iuridice, subscriu prin representanții lor legalĭ.

5) La subscrierea acțiilor sunt a se depune de fie-care acție 10% din valórea nominală și 2 coróne spese de fundare, ér 20% din valórea nominală sunt a se plăti îndată după adunarea generală constituantă, care se va anunța; restul capitalului de acție este a se plăti în următórele 4 rate: In 1 Ianuarie 1904 st. n. 20% din fie-care acție; în 1 Iulie 1904 st. n. 20% din fie-care acție; în 1 Ianuarie 1905 st. n. 20% de fie-care acție și în 1 Iulie 1905 restul de 10% de fie-care acție.

6) Tóte plătirile împreună cu prospectul și cóla de subscriere au a se trimite până la terminul fixat, pentru încheierea subscrierilor de acții, la adresa d-lui George *Vasu*, prorietar în Voila (Alsó-Szombatfalva) luând asupră-ne responsabilitate solidară pentru orĭ-ce plătire ce ar incurge la numitul domn.

Voila, la 22 Ianuarie 1903 st. n.

Fundatorii:

George *Vasu* proprietar Voila, Vasilie V. *Mușat* paroch în Sâmbăta inferióră, Ioan *Moian* proprietar Voila, Dănilă *Gabor* proprietar Voila, Dr. Octavian *Vasu* advocat Făgăraș, George *Dobrin* înv. com. Voila, Teodor *Nemeș* înv. Voila, Ioan *Dobrin* proprietar Voila, Nicolau *Popa* proprietar Voila, Daniil *Gabor* inginer Voila, Ioan *Iorkosiu* proprietar Voila.

Invitare.

Haideți la Ședătóre! La Ședătórea ce se va aranja Lunĭ la 9 Februarie în sala cea mare a școlei din Șoimuș sunteți învitațĭ cu tótă onórea, ca sĕ binevoițĭ a participa.

Programul: 1, Cuvênt de deschidere rostit de Ioan Baciu, preot. 2) „Visul copilei", poesie, declamată de Elisabeta Parcalab. 3) „Cultura gardului viu", discurs, ținut de Ioan M. Baciu. 4) „Țeranul și ochilarii", poesie, declamată de Valeria Bacig. 5) „Bucurie bucurie", poesie, cântată în cor.

Pausă de 10 minute. 6) Cultivarea pĕrului, lectură de Lucreția Luca. 7) Cultura cepei, disertațiune de Basiliu Baciu. 8) Despre rĕsadniță (melegariŭ), lectură de Maria Pop. 9) Cumpĕtare în tóte, disertațiune de Ioan Baciu. 10) „Pasĕre nevinovată", poesie cântată de M. Moldovann.

Pausă de 10 minute. 11) Ștefan Vodă, poesie declamată de Tóder Dobra. 12) Câte-va cunoscințe necesare fie-cărui econom, lectură de Aurelia Ursa. 13) Despre cassa de ajutorare centrală din Budapesta înființată pe séma muncitorilor, discurs de N. Vlad. 14) „Bețivul", poesie declamată, de Maruța Baciu. 15) „Bălcescu murind", poesie cântată în cor.

Pausă de 10 minute. 16) Folosul măiestriilor, dialog predat de Nistor Parcalab și Mariuța Parcalab. 17) Cum se fac descântecele, lectură de I. Pop. 18) Din ideile lui Georgiu Barițiŭ, despre industria de casă, disertațiune de Pompeiŭ Baciu. 19) „Călugărul și Țiganul", poesie declamată de Melian. 20) „Despre superstițiunĭ", dialog predat de Ioan Luca Tóder Baciu și Alesandru Pop. 21) „Jidovul și hoții", poesie declamată de Tóder Luca, jun. 22) Cuvênt de încheiere rostit de Ioan Baciu.

In tot decursul acestor producțiunĭ onorații participanțĭ sunt rugațĭ de a se ocupa cu ceva lucru de mână, așa d. e. muerile cu torsul, cusutul împletitul etc. bărbații cu făcutul mănușilor, a mânecărilor, a perielor pentru curățitul vitelor și a încălțémintelor.

---

darea lui Costache în Limbăescĭ, și mersese vestea pe tótă valea Horoetei, că ciobotar ca feciorul croitorului nu mai este.

Toțĭ cei mai cu dare de mână îșĭ făceau numai la el ciobote, le lucra frumos, trainic și mult mai ieftin decât la têrg, și din douĕ vorbe isprăviai cu el tocméla.

Se sciea că décă dice Costache că nu-i dă mâna, nu mai póte lăsa un gologan.

Avea el un prietin tăbacar, îi aducea piei de la țéră, cumpĕrate mai ieftin, și plătea și tăbăcitul mai ieftin, și: câștigă pielarii în oraș, dicea Costache, el lasă mai ieftin la mușterii lui.

Harnic, cinstit și fără darul beției, Costache strînsese și o lécă de părăluțe, făcuse gard nou, învĕlise cu scândurĭ casa bĕtrânéscă și ca om care trăise pe la têrg, umbla numai cu straie nemțescĭ îmbrăcat.

Cercase el sĕ îmbrace nemțesce și pe Badea Constantin, dér nu voise bĕtrânul cu nicĭ un chip sĕ-șĭ lapede portul cu care se deprinsese și în care îl cunoscea tot satul.

Toțĭ copiiĭ croitorului sĕmĕna cap tăiat. Pe Costache îl deosebiai prin straie, ér pe cei doi marĭ nu-i puteai cunósce; dér décă ar fi vĕdut cine va odată pe badea Constantin, îi cunoscea copiiĭ negreșit, și mai ales că erau și cei mai scurțĭ ómenĭ din trei patru sate de prin prejur.

Nu era om nevoiaș în Limbăescĭ, sĕ nu-l fi ajutat Costache la nevoie fără dobêndă.

Dér sĕ-l fi ferit Dumnedeu pe vr'unul sĕ-l amăgéscă odată, orĭ sĕ nu se ție de vorbă, că apoi nu se mai sfințea cu dênsul.

Sĕ-l fi vĕdut că móre, nu-i mai împrumuta o para.

Mai pe dile de muncă, mai pe prăjinĭ, pe câte o pasĕre și pe ce putea lua de la ei, Costache deprinsese mai tóte satele de prin prejur sĕ lapede portul opincelor și sĕ umble cu ciobote. Ii vedeai iérna la pădurea Sucevenilor séu la a Chițocului cu sutele de carĕ la lemne și pe cei de la Vlădescĭ și Limbăescĭ îi cunosceai numai decât de pe ciobote.

Când se începea vre-odată vorba de Costache al Croitorului, par'că erau plătițĭ toțĭ, îl lăudau că e cuminte și că are parale, că a avut noroc de feciorĭ Badea Constantin.

Până într'o vară când Costache sĕmĕnase patru fălcĭ de grâu, douĕ de orz și trei de păpușoiŭ, el nu sciuse ce e lipsa de parale; dér atuncĭ tocmai pe timpul secerei orzului se împrumutase cu opt galbenĭ de la Cuconul Petrache, posesorul moșiei Tufóei, cu vadea (termin) la sfântul Dumitru, și cu dênșii îșĭ strînsese pânea de pe câmp.

La sfântul Ioan vênduse la iarmarocul de la têrgul Bêrladului și grâul și orzul cu preț și pusese zîmțișorii la ladă.

Iși cumpĕrase palton nou, straie albastre, căciulă brumărie și îșĭ făcuse botine de glanț, la care chiar el se uita cu multă dragoste.

Frumóse erau multe fete în Limbăescĭ. Care n'ar fi vrut sĕ-l iée pe Costache? Și toțĭ tații se uitau la dênsul ca la un cireș copt.

Radu Ciobanu îșĭ făcea des cale pe la Costache, ba sĕ-i pună un petec, ba sĕ-i cósă un papuc al fetei, și sta, pân' sĕ i gătéscă lucrul, cu Costache de vorbă și îl sorbea din ochĭ.

Mare e Dumnedeu, gândea Radu, de mĭ-ar ajuta sĕ l' capĕt pe Costache de ginere, a-șĭ putea dice că nu am trăit de geaba pe lume.

Pe când se hrănea Radu cu nădejdea asta, într'o séră aude de pe prispa unde durmea, un ham înădușit al horodincăi, cățéua lui voinică, care se mânca piept la piept cu lupul, și apoi tăcù ca la om cunoscut.

Tăcerea asta făcù pe Radu sĕ-șĭ ascută audul, apoi o ușóră pârăitură de gard, și zărì o umbră négră strecurându-se în fânărie.

Tiptil, tiptil cu un bĕț în mână Radu se apropie de țarcul cu fên, vĕdù un cal alb legat de gard și nisce șopote ușóre lângă stog.

Ințelese el că acolo e și odorul lui de fată; dér nu voi sĕ-i mai strice inima, pândi numai sĕ vadă cine e acel ce o eșĭ de acolo, c'apoi cu fata lui o vorbi el și în urmă.

Nu avù mult de așteptat Radu, căcĭ un nechezat ușor al calului făcù ca umbra sĕ sară înapoi gardul, sĕrută odată fata, încălicà și se duse

Cu o mână răzimându-se de bĕț și cu cealaltă apăsându-șĭ pieptul spre a înăduși un oftat ce fără voia lui pornise din fundul inimei, — Radu se posomorî.

Recunoscuse el în călăreț pe feciorul lui Ion Dimie din Orgoeștĭ. Îl scia el pe tată-sĕu că nu fusese vr'un om de trébă și dădea el cu gândul, că feciorul o sĕ-i semene. Pricepù el că fata îl iubesce, dér simția el bine că nu o așteptă vre-un traiŭ bun. Gândea el bietul Radu, că banul de haram, haram se duce, și că décă nu e muncit de om cu cinste, e ban de blăstem, și când socotescĭ sĕ-l ai, atuncĭ îl prăpădescĭ.

Câștiga nu e vorbă, Iorgu lui Dimie paraluțe bunișóre cu o lécă de negustorie ce o făcea, dér cățĭ nu se plângeau că i a înșelat, ba la plata banilor, ba la mĕsurătóre.

De baniță o scieau cu toții, că e cu douĕ ocă mai mare.

Sciea puțintică carte, era dragoman boeresc și i-se treceau tóte, căcĭ cine se putea pune cu boerii? Boerii au pretinĭ pe suprefect și pe judecătorĭ, ei ca ómenĭ nevoiașĭ nu aveau pe nimene.

(Va urma.)

Pentru confecționarea de perii materialul trebuincios, precum: pĕr, sîrmă (drot), lopățele etc. se va puté căpĕta séra la cassă cu prețurĭ moderate, — de asemenea va sta la disposițiune și o mașină pentru sfederitul lopățelelor de perii.

Esecutarea lucrărilor acestora se va face sub conducerea și supravegherea d-lui Ioan Melian, învĕțătoriŭ în Sebeșul-de-sus.

Inceputul la 6 óre séra. Prețul de întrare: *numai 3 (trei) crucerĭ* de persónă.

Intre participanțĭ se va trage la sorțĭ o *icónă* fórte frumóse în cadru aurit, în valóre de 15 coróne.

Onorații óspeți strĕinĭ sunt rugațĭ de a încunosciința pe subscrisul cu 24 óre mai 'nainte de sosire, despre numĕrul persónelor și a trăsurilor ca sĕ se pótă face disposiții de încuartirare.

Ioan Baciu,
preot gr. cat.

Dare de sémă.

Cu concursul mai multor Onor. domnĭ Corpul învățătoresc de la școla capitală rom. gr. or. din Bran, cu ocasiunea sĕrbătorilor de Crăciun a aranjat o festivitate școlară în ḑiua de 21 Decemvrie 1902 împreunată cu distribuire de haine ca: zechĭ ciórecĭ, cămeșĭ, fotițe, brobóde și peptare, între elevii sĕracĭ ai acestei școle, afară de aceștea fiecare elev a primit recvisite de scris etc.

Pentru acoperirea cheltuelilor au contribuit următorii domnĭ.

Ilust. Sa Dr. Ioan cav. de Pușcariu 10 cor. F. A. 15 cor. Petru Popoviciu 15 cor. „Parsimonia“ 6 cor. Anton Pușcariu inginer de mine 5 cor. Mich. Popoviciŭ 5 cor- C. Pop 5 cor. Mich. Bardosy 3 cor. și preotul Eenescu 3 cor. Leontin Pușcariu paroch. Cornel Bardosy locotenent. N. Runceanu înv. dir. M. Tătoiu. Alex. Moșoiu not. cerc. I. Stoica medic. Alex. Chițu. Iacob Popa not. cerc. Il. Reit paroch. Lukas Heinerich. I. Mănoiu comisar de drum în pens. V. Jonica, cancelist pret E. Botha pretore. I. Mănoiu preot Dr. Hosanu Ioan I. Burduloiu, Ios. Pușcariu adv. și M. K. toțĭ cu câte 2 coróne. Ioan Berariu v. not. N. Picu, G. Pușcariu, Huszár Vilmos esecutor, M. Ciurea înv. Lukas S. Liv. Berariu G. Hermeneanu, Isaia Enescu paroch, N. Roșiu înv. N. Pîrvu, I. N. Mănoiu, I. Oncioiu paroch, I. Colan, Iancu Axente, G. Tișca paroch, I. I. Boboc, L. Pușcariu funcț. la „Albina“ H. Pralea cand. de adv. Mateiu C. Jiga, Dr. Dionisie Roman, G. Boambĕn, I. Voina, Dr. Mureșianu, Ios. Maxim, N. N. Szekula, vameș N. N. G. Zichil toți câte 1 cor. I. Gârbacea 40 b. C. Lollu 20 b. G. Lollu, N. Angan 20 b. N. Coleș 20 b. A. Chitu, 20 b. M. Rășan 40 b. I. Chirciu, 60 b. N. Runcea 40 b. G. Nenciu 70 b. M. Cojanu 20 b. B. Cojanu 40 b. Dr. Ripca 40 și M. Popoiu 40 b. apoi au contribuit cu hăinuțe următorii:

Preotul G. Babeș 1 peptar și 3 cârpe, preotésa Runceanu cu 1 iișoră. N. Pivariu un flanel. I. I. Boboc cu o cămașe. Maria Cosma o cârpă și un șal. Nicolae Popovicĭ 6 dz. creióne și 50 caiete și Ioan Mândru o cămașe.

S'a încasat peste tot cor. 134.60; s'a cheltuit 113.68 cor. resultă decĭ un venit curat de 20.92 cor. care sumă s'a administrat prin d-l inginer A. Pușcariu la institutul de credit și economii „Parsimonia“ în Bran, menită spre scopul sus amintit în anul acesta.

Corpul învĕțătoresc își ține de cea mai plăcută datorință a aduce și pe calea acésta mulțămită tuturor prea stim. contribuitorĭ și în special Prea On. Domnĭ Anton Pușcariu, Petru Popovicĭ și A. Moșoiu, carĭ n'au pregatat a alerga în drépta și stânga pentru a colecta suma sus amintită. Dumneḑeu sĕ le răsplătéscă tuturor P. St. Domnĭ înmiit, ceea ce dênșii pentru elevii școlei nóstre au jertfit.

Bran, în 17 Ianuarie 1903.

N. Runceanu,
înv. dirig.

Păducelul și edera.

— Legendă. —

Precum mĭ-a spus'o Gheorghe al Diacului din Spinuș, așa vĭ-o spun și eu:

Ședeam în vecinĭ unul de celalalt. Feciorul era frumos și voinic, fata mai mândră, decât cea mai frumósă flóre. Ei se iubiau cu iubire curată și așteptau cu mult neastêmpĕr vremea ca sĕ se pótă cununa.

Sórele de multe-orĭ sta în loc de se uita la ea, căcĭ frumsețea ei îi oprea mersul, ér luna când o vedea cu alesul ei ținêndu-se de subsuorĭ, de mâniósă ce era pe ea, se ascundea după vre-un nor, sĕ nu o vadă, căcĭ era mâniósă pe ea, de ce era atât de frumósă. Stelele încă erau cu părere de rĕu, căcĭ și decât ele era mai frumósă.

Fiiul Ciumei din capĕtul lumei o vĕḑŭ odată și era p'aci sĕ-șĭ piérdă mintea pentru ea.

De cum o vĕḑŭ nu mai avŭ nicĭ ḑiuă, nicĭ nópte, într'una șușcăia și suspina.

— Ce e cu tine, fiul meu! îl întreba mă-sa, că pierĭ vĕḑêndu-te cu ochii.

— M'am îndrăgostit în mândra lumei, ḑise el, și fiind-că ea are drăguț mai frumos de cum sunt eu, nu o voiŭ căpĕta de soție.

— N'avea frică, fiul meu, până mĕ vedĭ și mĕ scii în viéță, ci te gată sĕ mergem sĕ pețim.

Sĕ duseră.

Fata spăla haine în valea, care curgea prin mijlocul satului.

Ciuma stătŭ cu ea de vorbă și-i spuse sĕ se grăbéscă acasă, că ea a venit sĕ o pețéscă pentru fiul ei.

Mătușe, ḑise fata, eu mi-am ales pe cel mai voinic tinĕr din lume, cu care în scurtă vreme mĕ voiŭ cununa.

— Ți-am spus, mamă, că nu va fi a mea, ḑise feciorul Ciumei, care de supĕrare căḑŭ la picióre le fetei și muri.

Colera, sora Ciumei, auḑind că soru-sa s'a dus cu fiul în pețite, s'a luat pe urma ei, și chiar atuncĭ o ajunse când fiul ei muri.

Ciuma plângea și blăstĕma, dér de supărată ce era după fiul ei, atât de tare slăbise, încât nicĭ un rĕu nu-ĭ putŭ face fetei.

Intr'aceste alesul fetei veni la ea, avênd sĕ-ĭ spună ceva.

Colera cum îl vĕḑŭ, suflă și la el în ochĭ și la iată, și îndată muriră amêndoi.

Incă în acea ḑi îĭ îngropară pe amêndoi într'o grópă.

In cealaltă ḑi din mormêntul lor a rĕsărit un păducel și o ederă. Edera se încolăcea pe lângă păducel, ér el cu crengile lui o strîngea câtră sine, sĕ nu o pótă desprinde nime.

De atuncĭ sunt în lume păducei și edere

Antoniu Popp.

Anunțurĭ de căsĕtorie.

De la 23 Ian. pănă la 5 Febr. 1903.

1, Peter Guess, ev. lucrător din Vulcan, cu Iohana Gusbeth ev. din Brașov. 2, Ernst Wilhelm Scherg ev. comerciant de pielărie cu Hedvig Victorin Teutsch ev. din Brașov. 3, Gheorge Puiu, gr. or. polițist cu Ana Tampa gr. or. din Brașov. 3, Bartok Iozsef r. cat calfă de croitor din Brașov cu Fazakas Anna r. cat. din Csik-Szent-Márton. 5) Iepur Márton r. cat. agricultor cu Üszöges Agnes, amêndoi din Budila. 6) Heinrich Georgi ev. conductor de tramway în Brașov cu Luisa Kreuss ev. din Măieruș. 7) Gheorghe Bêrsan-Pipu gr. or. agricultor cu Paraschiva Zaharie gr. or. din Stupinĭ. 8) Marosi Márton ev. fochist de locomotivă cu Szöcs Anna gr. or. din Brașov. 9) Szabó Albert ev. ref. mașinist în Szászfejéregyház cu Ana Haiser ev. din Kövősd. 10 Radu Loga gr. or. neguștor de pescĭ cu Paraschiva Penciu gr. or. din Brașov. 11) Petru Cozac gr. or. lucrător din Brașov cu Marie Carole gr. or. din Rĕșnov. 12) Balázs Dávid unitarian lucrător din Brașov. cu Kertész Ilona ev. ref. din Brașov. 13) Iohan Baumann ev. conducĕtor de mașină la tramvaiŭ cu Iuliana Friderike Schuster rom. cat. din Brașov 14) Nicolae Nistor gr. or. din Brașov cu Maria Burlă gr. or. din Cristian. 15) Bârsan Stefan gr. or. calfă de zidar cu Moldoveanu Maria gr. or. Brașov. 16) Navrea Vasile calfă de dulgher cu Eleftera Stiughe gr. or. din Brașov. 17) Puiu Gheorghe gr. or. calfă de zidar cu Sîrbu Maria gr. or. din Brașov. 18) Toma David gr. or. lucr. cu Halmágyi Anna gr. or. Urmös. 19) Reinhardt Iohann Michael aug. maestru pălărier cu Baum Friederike aug. amêndoi din Ploiescĭ. 20) Aleman Ioan gr. or. visitiu cu Fiut Paraschiva gr. or. din Brașov. 11) Kiss György r. cat. maestru zidar cu Deak Mózesne n. Lajos Erzsébet r. cat din Brașov. 22) Bunica Gheorghe lucrător cu Rakosi Eva gr. or. amêndoi din Ürmös. 24) Cseke Sándor ref. calfă de lăcătuș cu Radóczi Anna Maria r. cat. din Brașov. 24) Graef Martin aug. calfă de lăcătuș cu Gfrerer Helene aug. din Brașov.

O adevĕrată comóră pentru omenime este alifia lui Zoltan, despre care mulțĭ se pronunță cu cea mai mare laudă, chiar și din cercurile mai înalte, așa: Contele Auersperg, baronesa Hipolitd, contesa Karoline Kapi-Daun, conte Györffy, baron Markotsch, conte Keglevich, conte Koloman Nyári etc. scriud, că s'au vindecat de suferințele de șoldină și reumă, după vre-o câte-va fricțiunĭ cu alifia acésta. O sticlă 2 coróne în farmacia lui Bela Zoltan în Budapesta.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactor responsabil: **Traian H. Pop.**

Nr. **74**—1903

PUBLICAȚIUNE

Comuna orășenéscă Brassó are de scop de a **restaura casa pădurarului** din Strada castelului nr. 69 cu suma de **1647 coróne 22 fileri**, éră casa pădurarului din Pajite **a o zidi cu suma de 4140 cor. 97 filerĭ**

Spre acest scop se va ține licitațiune cu oferte în **2 Martie 1903 la 10 óre a m.** în cancelaria oficiului economic orășenesc.

Planurile de zidire și condițiunile se află în localul oficiului economic orășenesc, acolo le póte lua în vedere tot omul.

Brassó, în 3 Februarie 1903.

841,1—2 *Oficiul economic orășănesc.*

Convocare.

Domnii membrii ai însoțiriĭ de credit și depunerĭ „**BUNA**“ se învită conform §. 33 din statute la

a VI-a adunare generală ordinară,

care se va ține în **Felecul-Săsesc la 9 Martie** st. n. a. c. la **10 óre a m.** în sediul însoțiriĭ, pe lângă următorul

Program:

1. Raportul direcțiunei și comitetului de inspecțiune.
2. Decisiune asupra compturilor anuale și asupra împărțiriĭ profitului curat, precum și darea absolutorului.
3. Alegerea a 3 membriĭ în direcțiune conform §. 27 din statutele însoțirei.
4. Alegerea sĕu eventual realegerea cassarului pe un ciclu nou de 3 anĭ, conform §. 40 din statutele însoțirei
5. Exmiterea a 2 membriĭ pentru verificarea procesului verbal al acestei adunărĭ.
6. Eventuale propunerĭ.

Din ședința Direcțiunei „Buna“, însoțire de credit și depunerĭ, ținută în Feleacul-Săsesc la 1 Februarie 1903.

(843.) **Direcțiunea.**

Concurs.

Pentru **ocuparea postului de comptabil** la „CRIȘANA“, societate de economii și credit în Brad, se escrie prin acésta concurs.

Reflectanții la acest pot au sĕ documenteze, că au absolvat școla comercială și că au praxa și cunoscințele necesare pentru a face și cunduce tóte lucrările de comptabilitate.

Salarul anual, împreunat cu acest post e 1600 cor, cu prospect de a-se ridica în viitor.

Cel ales va fi instituit deocamdată numai provisor pe un an.

Reflectanții au sĕ-șĭ înainteze cererile **pănă la 4 Martie 1903**

Brad, 3 Februarie 1903.

„Crișana“, societate de economii și credit.

Vasilie Demian m. p, director. *Dr. Ioan Radu*, secretar.

N. **32**—1903.
of. par. gr.-cath.

Publicațiune de licitațiune minuendă!

Pe basa planului, a preliminariului de spese și a condițiunilor de licitare aprobate de Ven. Consistor epp. gr.-cat. de Gherla sub Nr 2460—1902 și 767—1903, prin acésta se publică concurs de licitațiune minuendă, pentru **clădirea unei nouă bisericĭ rom gr.cat.** în parochia Rodna-nouă (B Naszod) sub prețul **de 91,596 cor 55 filerĭ, pe ḑiua de 2 Martie 1903 st n. la 9 óre a m.**

Doritorii de a licita, pot până la acel termin sĕ-șĭ facă ofertele în scris, împreună cu vadiu de 5%, cu declararea, că cunosc și sĕ supun condițiunilor de licitare. Planul preliminariul de spese și condițiunile se pót vedé la subscrisul oficiu.

Oficiul parochial gr.-cat.

Rodna-nouă (Uj-Radna), la 4 Februarie 1903. (posta: *Ó Radna*).

Pamfiliu Grapini,
preot gr.-cat.

842,1—2